

15.6.2020

Hallituksen esitys eduskunnalle eurooppalaista raja- ja merivartiostoa koskevaksi täydentäväksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rajavartiolakia, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettua lakia, meripelastuslakia, poliisilakia, ampuma-aselakia, ulkomaalaislakia, ulkomaalaisrekisteristä annettua lakia ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia.

Esityksen tarkoituksena on tehdä eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön.

Esitys liittyy valtion vuoden 2021 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021.

Sisällys

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Esityksen tarkoituksena on tehdä lainsäädäntöön eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1896¹ (raja- ja merivartiostoasetus) edellyttämät täydentävät kansalliset säännökset.

Eurooppalainen raja- ja merivartiosto (EURMV) perustettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella vuonna 2016 varmistamaan Euroopan yhdenmety rajaturvallisuus ulkorajoilla. Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat marraskuussa 2019 uuden raja- ja merivartiostoasetuksen, joka tuli pääosiltaan voimaan 4.12.2019. Asetuksella kumotaan Euroopan rajavalvontajärjestelmää (Eurosur) koskeva asetukset (EU) 1052/2013 (Eurosur-asetus) ja Eurooppalaista raja- ja merivartiostoa koskeva asetukset (EU) 2016/1624 (asetus (EU) 2016/1624, kumottu raja- ja merivartiostoasetus).

Uudella asetuksella tehostetaan perusoikeuksia täysimääräisesti noudattaen ulkorajavalvontaa ja yhteistä palauttamispolitiikkaa sekä parannetaan Euroopan raja- ja merivartiostoviraston edellytyksiä toimia kolmansissa maissa. Asetus ei muuta vuonna 2016 hyväksyttyä jaetun vastuun periaatetta, jonka mukaan vastuu ulkorajavalvonnasta on jaettu Euroopan raja- ja merivartiostoviraston ja jäsenvaltioiden kesken, mutta jäsenvaltioilla on ensisijainen vastuu oman ulkorajaosuutensa valvonnasta.

1.2 Valmistelu

1.2.1 EU-säädöksen valmistelu

Komissio esitti näkemyksensä eurooppalaisen raja- ja merivartioston lujittamisesta ja täysimääräisestä käyttöönotosta tiedonannossaan monivuotisesta rahoituskehiksestä (2021–2027) helmikuussa 2018.² Eurooppa-neuvoston 28.6.2018 antamien päätelmien mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava EU:n ulkorajojen tehokas valvonta EU:n taloudellisella ja aineellisella tuella. Lisäksi palautusten määrää on tehostettava merkittävästi. Päätelmien mukaan näissä molemmissa tehtävissä Euroopan raja- ja merivartiostoviraston tukiroolia, mukaan lukien yhteistyö kolmansien maiden kanssa, tulisi vahvistaa lisäämällä viraston voimavaroja ja vahvistamalla sen toimivaltuuksia.³

Komissio antoi ehdotuksen uudeksi eurooppalaista raja- ja merivartiostoa koskevaksi asetukseksi syyskuussa 2018.⁴ Asetusehdotusta käsiteltiin neuvoston Rajat-työryhmässä ja strategisen tason maahanmuutto-, turvapaikka- ja rajavalvonta-asioiden komiteassa (SCIFA). Ehdotuksen käsittely aloitettiin Euroopan parlamentin kansalaisoikeuksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnassa lokakuussa 2018. Euroopan parlamentti ja neuvosto saavuttivat keuhällä 2019 kolmikantaneuvotteluissa yhteisymmärryksen asetusehdotuksesta.

Luonnos valtioneuvoston U-kirjelmäksi käsiteltiin EU-valmistelujaostoissa 6 (Maahanmuutto-, turvapaikka- ja kotouttamisasiat) ja 7 (Oikeus- ja sisäasiat).

---

¹ [Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta \(EU\) 2019/1896](#)

² [Komission tiedonanto COM\(2018\) 98](#)

³ [Eurooppa-neuvoston päätelmät 28.6.2018](#)

⁴ [COM\(2018\) 631 final](#)

Asiaa on käsitelty eduskunnassa U-kirjelmän perusteella (U 95/2018 vp - HaVL 34/2018 vp - SuVEK 148/2018 vp; UJ 43/2018 vp - SuVEK 198/2018 vp).⁵

Valtioneuvoston kannan mukaan komission ehdotus pysyvän operatiivisen joukon koosta oli ylimitoitettu. Neuvottelujen aikana komissio perusteli joukon kokoa muun muassa viraston nykyisillä tarpeilla, palautustoiminnan tehostamisella, operaatioilla kolmansissa maissa sekä varautumisella mahdollisiin tuleviin kriiseihin. Kokonaisarvion pohjalta Suomi oli valmis hyväksymään pysyvää joukkoa koskevan kompromissin.

Asetuksen henkilötietojen käsittelyä koskeviin säännöksiin tehtiin käsittelyn aikana muutoksia, jotka heijastavat Euroopan tietosuojavaltuutetun huomioita ja varmistavat, että henkilötietojen käsittelyssä noudatetaan EU:n tietosuojalainsäädännöstä ja perusoikeuskirjasta johtuvia vaatimuksia. Lisäksi jäsenvaltioiden ja neuvoston roolia on vahvistettu rajaturvallisuuden liittyvän päätöksenteon osalta Suomen neuvottelutavoitteiden mukaisesti. Pysyvän joukon kokoa kasvatetaan neuvoston kompromissiehdotuksessa portaittain vuodesta 2021 alkaen eli sitova joukkoihin osallistuminen alkaa vuotta myöhemmin kuin komission esityksessä. Lisäksi neuvoston kannassa on selkeytetty sitä, että jäsenvaltioilta edellytettävät komennukset perustuvat viraston tarpeeseen ja lyhytkestoisista komennuksista sovitaan viraston kanssa vuosittain käytävissä neuvotteluissa.

1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu

Sisäministeriö asetti 6.2.2020 lainsäädäntöhankkeen raja- ja merivartiostoasetuksen edellyttämien lainsäädäntömuutosten valmistelemiseksi. Valmistelua varten perustettiin työryhmä, jonka tehtävänä oli laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon. Työryhmään osallistuivat sisäministeriön rajavartio-osasto, maahanmuutto-osasto, poliisiosasto ja kansallisen turvallisuuden yksikkö, ulkoministeriö, valtiovarainministeriö, Poliisihallitus, keskusrikospoliisi, suojelupoliisi, Maahanmuuttovirasto ja Tulli. Työryhmä kuuli valmistelun aikana asiantuntijana yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistoa.

Hallituksen esitysluonnos lähetettiin lausuntokierrokselle ajalla 12.6.- 14.8.2020. Luonnos hallituksen esitykseksi lähetettiin 40 taholle, jotka edustivat keskeisiä ministeriöitä, viranomaisia sekä muita sidosryhmiä. Luonnos hallituksen esitykseksi, ruotsinkielinen tiivistelmä sekä raja- ja merivartiostoasetuksen suomen- ja ruotsinkieliset tekstit ovat lisäksi olleet saatavilla sisäministeriön verkkosivulla.

Lausuntopyyntö toimitettiin lausuntokierroksen yhteydessä myös valtioneuvoston kanslian yhteydessä toimivalle lainsäädännön arviointineuvostolle.

Lausunnon antoivat [...]. [...] ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa tai huomauttamista esityksen johdosta. Muutoksia ehdotettiin [...] tahon lausunnoissa.

Hallituksen esityksen luonnos [on käsitelty] sisäministeriön hallinnonalan yhteistyöelimessä ja Rajavartiolaitoksen yhteistoimintalautakunnassa [elokuussa 2020].

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa www.intermin.fi/hankkeet tunnuksella SM001:00/2020.

---

⁵ Eduskuntakäsittelyn asiakirjat U 95/2018 vp eduskuntakäsittely

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Euroopan yhdenmetyt rajaturvallisuus

Raja- ja merivartiostoasetuksen tavoitteena on varmistaa Euroopan yhdenmetyt rajaturvallisuuden tehokas toteuttaminen ulkorajoilla, jotta näitä rajoja voidaan hallita tehokkaasti ja täysimääräisesti perusoikeuksia noudattaen sekä tehostaa unionin palauttamispolitiikkaa. Asetuksella varmistetaan EU:n sisäisen turvallisuuden korkea taso perusoikeuksia täysimääräisesti kunnioittaen samalla, kun taataan henkilöiden häiriötön vapaa liikkuvuus EU:ssa. (1 artikla). Euroopan yhdenmetyt rajaturvallisuuden pääasiallinen sisältö säilyy asetuksessa ennallaan. Perusoikeudet, koulutus sekä tutkimus ja innovointi ovat kaiken kattavia osatekijöitä Euroopan yhdenmetyt rajaturvallisuuden täytäntöön panemisessa (3 artikla).

Eurooppalainen raja- ja merivartiosto koostuu rajaturvallisuudesta vastaavista jäsenvaltioiden kansallisista viranomaisista, palauttamisesta vastaavista kansallisista viranomaisista sekä Euroopan raja- ja merivartiostosta (4 artikla). Asetuksella tehostetaan eurooppalaisen raja- ja merivartioston toimintaa vahvistamalla Euroopan raja- ja merivartiostojen toimintakykyä, tehostamalla palautustoimintaa sekä integroimalla Euroopan rajavalvontajärjestelmä Eurosur osaksi eurooppalaista raja- ja merivartiostoa.

Euroopan yhdenmetyt rajaturvallisuuden toimeenpanoa tehostetaan monivuotisella strategisella toimintapoliittisella syklillä, jonka avulla ohjataan muun muassa jäsenvaltioiden rajaturvallisuutta ja palauttamista koskevia operaatiosuunnitelmia, varautumissuunnitelmia ja suorituskykyjen kansallisia kehittämissuunnitelmia (9 artikla). Toimintapoliittinen sykli perustuu Euroopan raja- ja merivartiostojen laatimaan strategiseen riskianalyysiin, jonka pohjalta komissio laatii toimintapoliittisen asiakirjan ja toimittaa asiakirjan Euroopan parlamentille ja neuvostolle keskustelua varten. Keskustelun jälkeen komissio hyväksyy tiedonannon, jossa vahvistetaan Euroopan yhdenmetyt rajaturvallisuutta koskeva monivuotinen strateginen toimintapolitiikka viiden vuoden jaksolle. (8 artikla).

Perusoikeuksien suojeleminen

Raja- ja merivartiostoasetuksessa perusoikeussuojan menettelyllisiä takeita varmistetaan raja- ja merivartiostolle laadittavalla perusoikeusstrategialla ja toimintasuunnitelmalla (80 artikla), viraston hallintoneuvostoa perusoikeuskysymyksissä konsultoivalla neuvonantajaryhmällä (108 artikla) ja perusoikeuksien mahdollisia loukkauksia koskevalla valitusmekanismilla (111 artikla). Uutta sääntelyä on viraston palveluksessa olevat perusoikeusvalvojat, jotka arvioivat jatkuvasti perusoikeuksien noudattamista operatiivisissa toimituksissa, antavat neuvontaa ja apua sekä myötävaikuttavat perusoikeuksien edistämiseen osana Euroopan yhdenmetyt rajaturvallisuutta (110 artikla). Kaikissa viraston koordinoimissa operaatioissa sovelletaan menettelyohjeita, joiden tarkoituksena on taata oikeusvaltioperiaatteiden noudattaminen ja perusoikeuksien kunnioittaminen ja joissa painopisteenä ovat erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt (81 artikla).

Eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvä joukko

Euroopan raja- ja merivartiostojen käyttöön perustetaan operatiivinen ja toimivaltainen eurooppalaisen raja- ja merivartiostojen pysyvä joukko, johon kuuluu yhteensä 10 000 henkilöä. Pysyvä joukko koostuu viraston omasta operatiivisesta henkilöstöstä (luokka 1), jäsenvaltioiden pitkäkestoisesti (luokka 2) ja lyhytaikaisesti (luokka 3) viraston käyttöön komentamasta henkilöstöstä sekä nopean toiminnan reservistä. (54 artiklan 1 kohta). Jäsenmaiden tulee osallistua pysyvän joukon luokkiin 2, 3 sekä nopean toiminnan reserviin asetuksen liitteissä II, III ja IV säädetyillä henkilömäärillä. Pysyvä

joukko korvaa viraston käytössä olleet erilaiset reservit, jotka ovat perustuneet nopean toiminnan reserviä lukuun ottamatta jäsenvaltioiden vapaaehtoiseen osallistumiseen.

Suomen osuus pysyvästä joukosta on seuraava:

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027 ja siitä eteenpäin
luokka 2	8	10	10	15	20	25	30
luokka 3	72	70	80	85	100	105	110
nopean toiminnan reservi	30	30	30	30	-	-	-

Suomen vuotuisen kiintiön jakautuminen henkilöstön eri profiileihin päätetään vuotuisissa neuvotte- luissa raja- ja merivartiostoviraston kanssa. Prosessissa on kolme vaihetta. Suomen alustavasta tarjouk- sesta neuvotellaan sisäministeriössä ennen kuin Suomi tekee alustavan tarjouksen, johon saadaan raja- ja merivartiostoviraston kanta. Tämän jälkeen Suomen tarjouksesta neuvotellaan uudelleen sisämi- nisteriön osastojen kanssa. Suomen lopullinen kanta valmistellaan laaja-alaisesti sisäasiainhallinnon virastojen ja laitosten kanssa. Kaksivaiheiset neuvottelut raja- ja merivartiostoviraston kanssa hoitaa Ra- javartiolaitos.

Raja- ja merivartiostovirasto lähettää pysyvän joukon jäseniä rajaturvallisuusryhmien, muuttoliikkeen hallinnan tukiryhmien ja palautusryhmien jäseninä yhteisoperaatioihin, nopeisiin rajainterventioihin, palautusinterventioihin tai muihin asiaan liittyviin operatiivisiin toimiin jäsenvaltioissa tai kolman- sissa maissa. Tällaisia toimia saa toteuttaa ainoastaan asianomaisen jäsenvaltion tai kolmannen maan luvalla (54 artiklan 2 kohta). Poikkeuksena jäsenvaltion suostumuksesta on kiireellisiä toimia ulko- rajoilla edellyttävä tilanne, jossa neuvosto voi päätöksellään velvoittaa jäsenvaltion ottamaan vastaan tilapäistä apua rajavalvontatehtäviinsä (42 artikla).

Pysyvä joukko on käytössä 1.1.2021 alkaen. Kumotun raja- ja merivartiostoviraston Euroopan raja- ja merivartiostovirastoasetuksen Euroopan raja- ja merivartiostovirastoasetuksen 20 artiklaa, pakkotoimin tapahtuvan palauttamisen saattajien reserviä koskevaa 30 artiklaa ja palautusasiantuntijoiden saattajien reserviä koskevaa 31 artiklaa sovelletaan siihen saakka.

Pysyvän joukon toimivaltuudet

Pysyvästä joukosta lähetettävien ryhmien jäsenillä on oltava valmiudet hoitaa tehtäviä ja käyttää val- tuuksia, jotka liittyvät rajavalvontaan ja palauttamiseen, tai ovat tarpeen Euroopan unionin jäsenval- tioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivan viraston koordinoiman operatiivisen yhteis- työn puitteissa suoritettavaa ulkoisten merirajojen valvontaa koskevista säännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 656/2014 (ulkoisen merirajan valvonta-asetus), henki- löiden liikkumista rajojen yli koskevasta unionin säännöstöstä annetun Euroopan parlamentin ja neu- voston asetuksen (EU) 2016/399 (Schengenin rajasäännöstö) sekä jäsenvaltioissa sovellettavista yh- teisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten pa- lauttamiseksi annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/115/EY (paluudirektiivi) tavoitteiden saavuttamiseksi (82 artiklan 1 kohta). Ryhmien jäseninä lähetettävillä pysyvän joukon jäsenillä on oltava kyky hoitaa rajavalvonta- tai palauttamistehtäviä, mukaan lukien asiaa koskevassa kansallisessa lainsäädännössä vahvistetut tehtävät, jotka edellyttävät toimeenpanovaltuuksia (54 ar- tiklan 3 kohta).

Ryhmien jäsenten tehtävien hoitamiseen ja valtuuksien käyttämiseen, etenkin jos ne edellyttävät toimeenpanovaltaa, tarvitaan isäntjäsenvaltion lupa sen alueella. Pysyvästä joukosta lähetettävien ryhmien jäsenten on tehtäviään hoitaessaan ja valtuuksia käyttäessään varmistettava täysimääräisesti perusoikeuksien kunnioittaminen ja noudatettava unionin ja kansainvälistä oikeutta ja isäntjäsenvaltion kansallista lainsäädäntöä. (82 artiklan 1, 2 ja 3 kohta). Säännös isäntjäsenvaltion luvasta lisättiin asetukseen sen käsittelyssä varmistamaan toimivaltuuksien asianmukainen käyttäminen isäntjäsenvaltiossa.

Ryhmien jäsenten tehtävät ja toimivaltuudet vastaavat pääosin kumotun raja- ja merivartiostoasetuksen mukaisia toimivaltuuksia. He voivat suorittaa toimeenpanovaltaa edellyttäviä rajavalvonta- ja palautustehtäviä, kuten rajatarkastusten suorittamista ja palauttamiseen liittyviä tehtäviä raja- ja merivartiostoviraston edellyttämän tehtäväprofiilin mukaisesti.

Viraston omaan operatiiviseen henkilöstöön kuuluvien virkamiesten tehtävistä säädetään 55 artiklan 7 kohdassa. Heillä on oltava kyky muun muassa rajatarkastusten suorittamiseen ja pääsyn epäämiseen Schengenin rajasäännösten mukaisesti, viisumien myöntämiseen tai epäämiseen rajalla yhteisön viisumisäännösten laatimisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 810/2009 (viisumisäännöstö) mukaisesti, rajojen valvontaan mukaan lukien henkilöiden pysäyttäminen tai kiinniotto, yhteistyöhön kolmansien maiden kanssa palauttamismenettelyjen kohteena olevien henkilöiden henkilöllisyyden selvittämiseksi sekä pakkotoimin tapahtuvan palauttamisen saattajina.

Euroopan raja- ja merivartiostoviraston johtamien operaatioiden peruseriaatteen säilyvät uudistuksessa ennallaan, samoin operaatioiden isäntjäsenvaltion eli vastaanottavan jäsenvaltion ohjausvastuu. Pysyvän joukon ryhmät ovat isäntjäsenvaltion johdossa. Ryhmien jäsenten on hoidettava tehtäviä ja käytettävä valtuuksia ainoastaan isäntjäsenvaltion rajavartijoiden tai rajavartijoiden tai palauttamiseen liittyviin tehtäviin osallistuvan henkilöstön ohjeiden mukaisesti ja pääsääntöisesti heidän läsnä ollessa. Voimankäytön on oltava isäntjäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaista ja sen on tapahduttava isäntjäsenvaltion rajavartijoiden läsnä ollessa. Asetuksessa rajavartijalla tarkoitetaan Schengenin rajasäännöstössä määriteltyä rajavartijaa eli virkamiestä, jonka toimipaikka kansallisen lainsäädännön mukaan sijaitsee joko rajanylityspaikalla tai rajalla tai sen välittömässä läheisyydessä ja joka suorittaa rajavalvontatehtäviä tämän asetuksen ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Suomessa rajatarkastusviranomaisena on määritelty ulkomaalaislain (301/2004) 3 §:ssä ja määritelmä kattaa myös poliisin. Kaikissa tilanteissa isäntjäsenvaltio antaa ohjeet sen alueella toimiville pysyvän joukon ryhmille. Ryhmät noudattavat isäntjäsenvaltion ja viraston yhdessä laatimaa operatiosuunnitelmaa sekä toimivat isäntjäsenvaltion ohjeiden mukaisesti ja lähtökohtaisesti isäntjäsenvaltion virkamiesten ohjauksessa. Tehtäviään hoitaessaan ja valtuuksiaan käyttäessään ryhmien jäsenten on kunnioitettava täysimääräisesti perusoikeuksia, joihin kuuluu pääsy turvapaikkamenettelyjen piiriin, sekä ihmisarvoa ja kiinnitettävä erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin. (43 artikla).

Isäntjäsenvaltio voi valtuuttaa ryhmien jäseniä toimimaan puolestaan niin, että jäsenvaltion virkamiehet eivät ole läsnä. Isäntjäsenvaltio voi myös sallia ryhmien jäsenten voimankäytön alueellaan, vaikka isäntjäsenvaltion rajavartijoita ei ole paikalla. Schengenin rajasäännösten mukaisia päätöksiä pääsyn epäämisestä ja viisumisäännösten mukaisia päätöksiä viisumin epäämisestä rajalla voivat tehdä ainoastaan isäntjäsenvaltion rajavartijat, jollei isäntjäsenvaltio valtuuta ryhmien jäseniä toimimaan puolestaan. (82 artiklan 4, 8 ja 11 kohta).

Palautustoiminnan tehostaminen

Raja- ja merivartiostoviraston palautuksiin liittyvää toimintaa ja mahdollisuutta antaa jäsenvaltioille teknistä ja operatiivista tukea laajennetaan. Jäsenvaltioilla on kuitenkin edelleen yksinomainen vastuu palautuspäätösten tekemisestä ja palautettavien henkilöiden säilöönnottoon liittyvien toimenpiteiden hyväksymisestä paluudirektiivin mukaisesti. Palautuspäätösten täytäntöönpano on uusi nimenomaisesti mainittu velvoite jäsenvaltioille. (7 artikla). Viraston on palautukseen liittyviä tehtäviä hoitaessaan kunnioitettava perusoikeuksia ja unionin oikeuden yleisiä periaatteita sekä kansainvälistä oikeutta, kansainvälinen suojelu, palauttamiskiellon periaatteen kunnioittaminen ja lapsen oikeudet mukaan lukien (48 artiklan 1 kohta).

Raja- ja merivartiostovirasto antaa teknistä ja operatiivista apua palauttamiseen liittyvien toimenpiteiden toteuttamisessa asianomaisen jäsenvaltion pyynnöstä tai omasta aloitteestaan ja yhteisymmärryksessä asianomaisen jäsenvaltion kanssa. Se alkaa seurata jäsenvaltioiden palauttamisen toteuttamiseen liittyviä operatiivisia tarpeita ja alkaa tukea myös palautuspäätösten valmistelua, kolmansien maiden kansalaisten tunnistamista ja muita palauttamiseen liittyviä toimia, kuten yhteydenpitoa kolmansiin maihin (48 artikla). Lisäksi virasto käyttää ja kehittää edelleen yhdennettyä palauttamisen hallintalustaa ja viestintäinfrastruktuuria, joiden avulla voidaan liittää jäsenvaltioiden palauttamisen hallintajärjestelmät alustaan tietojen vaihtoa varten, mukaan lukien henkilötiedot (49 artikla).

Muuttoliikkeen hallinnan tukiryhmät

Raja- ja merivartiostoasetuksen 40 artiklan mukaan, jos jäsenvaltion ulkorajojen tietyille hotspot-alueille kohdistuu eri ryhmistä koostuvien suurten saapuvien muuttovirtojen aiheuttamia suhteettomia muuttoliikkeeseen liittyviä haasteita, kyseinen jäsenvaltio voi pyytää teknistä ja operatiivista tukea muuttoliikkeen hallinnan tukiryhmiltä, jotka koostuvat niiden asiaankuuluvien unionin elinten, toimistojen ja virastojen asiantuntijoista. Pysyvän joukon osana muuttoliikkeen hallinnan tukiryhmiä perusoikeuksia täysimääräisesti kunnioittaen antamaan tekniseen ja operatiiviseen tukeen voivat sisältyä avustaminen ulkorajoille saapuvien kolmansien maiden kansalaisten suojelutarpeen arvioinnissa, myös kyseisten kolmansien maiden kansalaisten henkilöllisyyden selvittämisessä, rekisteröinnissä ja kuulemisessa sekä jäsenvaltion pyynnöstä kolmansien maiden kansalaisten sormenjälkien ottamisessa sekä kyseisten menettelyjen tarkoitusta koskevien tietojen antaminen. Tukiryhmät voivat myös antaa alustavia tietoja henkilöille, jotka haluavat tehdä kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, ja ohjata näitä henkilöitä asianomaisen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille tai EA-SOn lähettämille asiantuntijoille. Myös tekninen ja operatiivinen apu palauttamisen alalla asetuksen 48 artiklan mukaisesti, esimerkiksi palautusoperaatioiden valmistelu ja järjestäminen sekä tarvittavan kaluston osoittaminen operaatioon voi kuulua tukiryhmien tehtäviin. Komissio vahvistaa aina yhteistyössä isäntjäsenvaltion ja asiaankuuluvien unionin elimien, toimistojen ja virastojen kanssa niille kullekin kuuluvat toimeksiannot ja vastaa tukiryhmien toimien koordinoinnista.

Eurosur

Euroopan rajavalvontajärjestelmä Eurosur integroidaan asetuksella osaksi Euroopan raja- ja merivartiostoa. Tilannekuvajärjestelmään on jatkossa sisällyttävä myös rajanylityspaikoilla tehtäviä rajatarkastuksia sekä ilmaulkorajojen valvontaa koskevat tiedot. Tilannekuvia koskevan sääntelyn yksityiskohtia on täsmennetty (19, 24 ja 25 artikla). Muilta osin sääntely säilyy ennallaan.

Henkilötietojen suoja

Raja- ja merivartiostoasetuksen 15 artiklan mukaan raja- ja merivartiostovirasto kehittää ja käyttää tietojärjestelmää, jonka avulla pystytään vaihtamaan turvallisuusluokiteltuja ja arkaluonteisia turvalli-

suusluokittelemattomia tietoja artiklassa tarkoitettujen toimijoiden kanssa sekä vaihtamaan 86–91 artiklassa tarkoitettuja henkilötietoja 92 artiklan mukaisesti. Henkilötietojen luovuttamisesta muille unionin toimielimille, elimille, toimistoille ja virastoille säädetään asetuksen 86 artiklassa. 87 artiklassa säädetään viraston henkilötietojen käsittelyn tarkoituksesta, 88 artiklassa operaatioissa ja muussa toiminnan aikana kerättyjen henkilötietojen käsittelystä, 90 artiklassa operatiivisten henkilötietojen käsittelystä ja 91 artiklassa tietojen säilyttämisestä.

Eurosur-puitteissa kerättyjen henkilötietojen käsittelystä säädetään 89 artiklassa. Laivojen ja ilmalusten tunnistenumerot ovat ainoat henkilötiedot, joiden käsittely on sallittu Euroopan tilannekuvassa ja erityisissä tilannekuvissa sekä Eurosurin fuusiopalveluissa.

Perustettavassa keskustason palautustenhallintajärjestelmässä voidaan käsitellä henkilötietoja, jos ne ovat tarpeen, jotta virasto voi antaa teknistä ja operatiivista apua palautuksissa. Henkilötiedot saavat sisältää ainoastaan biografisia tietoja tai matkustajaluetteloja. Henkilötietoja saa siirtää vain, jos ne ovat tarpeen, jotta virasto voi avustaa palautusoperaatioiden koordinoinnissa tai järjestämisessä kolmansiin maihin käytetystä kuljetusvälineestä riippumatta. Tällaisia henkilötietoja saa siirtää alustalle vain, kun päätös palautusoperaation käynnistämisestä on tehty, ja ne on poistettava niin pian, kuin operaatio on päättynyt. Biografisia tietoja saa siirtää alustalle vain, jos ryhmien jäsenet eivät voi päästä niihin Schengenin tietojärjestelmän käytöstä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1860 (SIS-palautusasetus) 17 artiklan 3 kohdan mukaisesti SIS-järjestelmässä. (49 artikla).

Virasto voi tässä tarkoituksessa käsitellä henkilötietoja muun muassa kolmansien maiden kansalaisten henkilöllisyyden selvittämisessä ja muissa palauttamista edeltävissä ja palauttamiseen liittyvissä jäsenvaltioiden toimissa. Virasto voi lisäksi avustaa jäsenvaltioita palauttamista varten tarvittavien matkustusasiakirjojen hankinnassa yhteistyössä asiaankuuluvien kolmansien maiden viranomaisien kanssa. Virasto voi käyttää palautustenhallintajärjestelmän hallinta-alustaa myös biografisten tai biometristen tietojen suojattua siirtoa varten, mukaan lukien kaiken tyyppiset asiakirjat, jotka voidaan katsoa näytöksi tai alustavaksi näytöksi sellaisten kolmansien maiden kansalaisten kansalaisuudesta, joista on tehty palauttamispäätös, jos tällaisten tietojen siirto on tarpeen, jotta virasto voi antaa jäsenvaltion pyynnöstä apua kolmansien maiden kansalaisten henkilöllisyyden ja kansalaisuuden vahvistamisessa yksittäistapauksissa. Tällaisia tietoja ei saa tallentaa alustalle, ja ne on poistettava välittömästi vastaanottovahvistuksen jälkeen. (48 ja 49 artikla).

Asetuksen johdanto-osan kappaleen 79 mukaan sellaisten kolmansien maiden kansalaisten palauttaminen, jotka eivät täytä tai jotka eivät enää täytä jäsenvaltioihin tulon tai jäsenvaltioissa oleskelun tai asumisen edellytyksiä, noudattaen paluudirektiiviä, on olennainen osa kattavia toimia, joilla pyritään puuttumaan laittomaan maahanmuuttoon, sekä tärkeää yleistä etua koskeva merkittävä kysymys. Viraston ja kolmansien maiden välisessä yhteistyössä tapahtuvasta henkilötietojen luovutuksesta säädetään 73 ja 86 artiklassa.

Jäsenvaltioiden tietojen luovuttamista koskee asetuksen 12 artiklan tietojenvaihtovelvoite. Johdanto-osan kappaleen 99 mukaan kaikessa jäsenvaltioiden henkilötietojen käsittelystä on noudatettava EU:n tietosuojalainsäädäntöä.

Pakkotoimin tapahtuvan palauttamisen valvojen reservi

Raja- ja merivartiostoasetuksen 51 mukaan jäsenvaltiot ovat vastuussa osallistumisesta reserviin nimeämällä määriteltyjä profiileja vastaavat pakkotoimin tapahtuvan palauttamisen valvojat. Virasto osallistuu myös asettamalla reservin käyttöön 110 artiklassa tarkoitettuja perusoikeusvalvojiaan.

Jäsenvaltioiden osallistuminen seuraavan vuoden palautusoperaatioihin ja palautusinterventioihin asettamalla käyttöön pakkotoimin tapahtuvan palauttamisen valvoja suunnitellaan viraston ja jäsenvaltioiden vuotuisten kahdenvälisen neuvottelujen ja sopimusten pohjalta. Jäsenvaltioiden on näiden sopimusten mukaisesti asetettava pakkotoimin tapahtuvan palauttamisen valvojat käyttöön lähettämistä varten viraston pyynnöstä, paitsi jos niihin kohdistuu poikkeuksellinen tilanne, joka vaikuttaa merkittävästi kansallisten tehtävien hoitamiseen. Tällainen pyyntö on esitettävä vähintään 21 työpäivää tai nopean palautusintervention tapauksessa viisi työpäivää ennen suunniteltua lähettämistä.

Täytäntöönpanosäännökset

Komissio hyväksyy täytäntöönpanosäädökset 24 artiklan mukaisten tilannekuvien tietotasojen yksityiskohdista ja erityisten tilannekuvien laatimista koskevista säännöistä sekä 61 artiklan mukaisesta pysyvän joukon kehittämiseen liittyvistä vuotuisista maksujärjestelyistä. Täytäntöönpanosäädökset hyväksytään asetuksen (EU) N:o 182/2011 5 artiklan mukaista tarkastelumenettelyä noudattaen. Näitä asetuksia ei ole vielä annettu.

3 Nykytila ja sen arviointi

Tehtävät ja toimivaltuudet

Rajavartiolain (578/2005) 3 §:n mukaan Rajavartiolaitos vastaa yhteistyöstä Euroopan raja- ja merivartioston kanssa. Lain 15 a §:n 1 momentissa säädetään kansallisesta päätöksenteosta silloin kun Suomi esittää nopean rajaintervention käynnistämistä koskevan pyynnön virastolle. Pykälän 2 momentissa säädetään Suomen toimenpiteistä kiireellisiä toimia ulkorajoilla edellyttävässä tilanteessa, jossa neuvosto velvoittaa Suomeen ottamaan vastaan tilapäistä apua rajavalvontatehtäviinsä. Rajavartijoiden antamisesta Euroopan raja- ja merivartioston nopeaan rajaintervention käyttöväksi Suomelle vahvistetun kiintiön rajoissa päättää 15 b §:n 1 momentin nojalla Rajavartiolaitoksen päällikkö. Pykälän 2 momentin mukaan Rajavartiolaitos päättää osallistumisestaan viraston muihin operaatioihin ja muuhun toimintaan sekä teknisen tai operatiivisen avun antamisesta tai pyytämisestä omalla toimialallaan.

Suomeen lähetetyn nopean interventioryhmän jäsenen ja Suomessa toteutettavaan yhteiseen operaatioon ja pilottihankkeeseen osallistuvan vierailijan virkamiehen toimivaltuuksista säädetään rajavartiolain 35 a §:ssä. Tällaisella virkamiehellä on rajavartiomiehelle säädetty toimivalta suorittaa toimivaltaisen suomalaisen virkamiehen ohjeiden mukaisesti Schengenin rajasäännösten mukaisia tehtäviä lukuun ottamatta 14 artiklan mukaista päätöstä evätä maahanpääsy. Lisäksi virkamiehellä on oikeus lain 35 §:n 1 momentissa säädetty oikeus voimakeinojen käyttämiseen toimivaltaisen suomalaisen virkamiehen läsnä ollessa, jos hänen kotijäsenvaltionsa on antanut siihen suostumuksensa eikä oikeutta ole rajoitettu toimintasuunnitelmassa tai Suomen antamissa ohjeissa.

Poliisilain (872/2011) 9 luvun 9 i ja j §:ssä säädetään poliisin osallistumisesta Euroopan raja- ja merivartioston toimintaan. Luvun 9 i §:n 1 momentin mukaan Poliisihallitus päättää poliisimiesten antamisesta virastolle käytettäväksi pakkotoimin tapahtuvan palauttamisen saattajiksi. Poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 1 §:n mukaan sisäministeriön alainen Poliisihallitus toimii muiden poliisiyksiköiden kuin suojelupoliisin osalta poliisin ylijohdona. Suojelupoliisi on sisäministeriön alainen valtakunnallinen yksikkö. Poliisin hallinnosta annetun lain muutos (laki 860/2015), joka uudisti johtosuhteet, tuli voimaan 1.1.2016, mistä johtuen poliisilain 9 luvun 9 i §:n 1 momentin päätöksentekoa koskevaa sääntelyä tulisi ajantasaistaa suojelupoliisin poliisimiehien osalta.

Poliisilain 9 luvun 9 i §:n 1 momentin mukaan Poliisihallitus päättää myös pyynnön esittämisestä Euroopan raja- ja merivartiovirastolle saada Suomessa käyttöön pakkotoimin tapahtuvan palauttamisen saattajia sekä poliisimiesten lähettämistä Euroopan raja- ja merivartioviraston operaatioihin ja muuhun toimintaan. Vastaavista syistä kuin edellä tulisi ajantasaistaa päätöksentekoa koskeva sääntely suojelupoliisin poliisimiesten lähettämisen osalta. Pykälän 2 momentin mukaan sisäministeriö päättää pyynnön esittämisestä Euroopan raja- ja merivartiovirastolle palautusintervention ja nopean palautusintervention käynnistämisestä Suomessa. Pykälän 3 momentissa säädetään poliisimiehen toimivaltuuksista hänen suorittaessaan edellä mainittuja tehtäviä. Poliisimiehen toimivaltuuksiin sovelletaan Suomessa toteutettavassa virkatehtävässä sovellettavia säännöksiä, jollei asetuksesta (EU) 2016/1624 muuta johdu.

Poliisilain 9 luvun 9 j §:n mukaan vieraan valtion toimivaltaisella virkamiehellä on hänen osallistuksessaan Suomessa raja- ja merivartioviraston palauttamistehtäviin oikeus suomalaisen poliisimiehen ohjeiden mukaisesti käyttää sellaisia poliisimiehelle kuuluvia toimivaltuuksia, joita suomalainen poliisimies hänelle toimivaltansa nojalla osoittaa. Vieraan valtion toimivaltaisella virkamiehellä on oikeus suomalaisen poliisimiehen ohjauksessa käyttää sellaisia voimakeinoja, joita poliisimies toimivaltansa nojalla hänelle osoittaa. Vieraan valtion toimivaltaisella virkamiehellä on oikeus käyttää voimankäyttövälinettä vain, jos suomalainen poliisimies toimivaltansa rajoissa yksittäistapauksessa hänet siihen valtuuttaa, jollei asetuksen (EU) 2016/1624 40 artiklasta muuta johdu.

Ampuma-aselain (1/1998) 17 §:n 1 momentin 13 kohdan mukaan laki ei koske asetuksessa (EU) 2016/1624 tarkoitetuille Suomen alueella toimiville EU:n jäsenvaltioiden virkamiehille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta ja niiden hallussapitoa.

Ulkomaalaislain 95 §:ssä säädetään kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättämisestä. Hakemus on jätettävä poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle maahan saavuttaessa tai mahdollisimman pian sen jälkeen. Poliisiin tai rajatarkastusviranomaisen on rekisteröitävä hakemus viipymättä. Lain 133 §:ssä säädetään maahantulijoiden rekisteröinnistä laajamittaisessa maahantulossa.

Maahanmuuttoviraston kansainvälisen suojeluun liittyvä toimivalta liittyy päätöksentekoon ja siitä on säädetty ulkomaalaislain 116 §:ssä. Maahanmuuttoviraston tehtävistä turvapaikkatutkinnassa on säädetty tarkemmin ulkomaalaislain 97 §:ssä, jonka mukaan Maahanmuuttovirasto selvittää kansainvälisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon sekä suullisesti turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määrittämiseksi tarpeelliset tiedot. Lisäksi Maahanmuuttovirasto suorittaa turvapaikkapuhuttelun, jossa suullisesti selvitetään hakijan perusteet häneen kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan kohdistuneesta vainosta tai muista oikeudenloukkauksista ja niiden uhkista. Ulkomaalaislaissa ei ole säädetty vieraan valtion virkamiesten oikeudesta käyttää Maahanmuuttoviraston, poliisin tai Rajavartiolaitoksen toimivaltaa tai suorittaa näille säädettyjä tehtäviä.

Ulkomaalaislain 152 §:n mukaan Maahanmuuttovirasto päättää käännyttämisestä ja karkottamisesta joko poliisilaitoksen tai rajatarkastusviranomaisen esityksestä taikka omasta aloitteestaan. Paluudirektiivin 3 artiklan 3 alakohdan mukaan palauttamisella tarkoitetaan prosessia, jonka aikana kolmannen maan kansalainen palaa joko vapaaehtoisesti paluuvetoa noudattaen tai pakotettuna alkupe-
rämaahan. Ulkomaalaislain 151 §:n mukaan poliisi ja Rajavartiolaitos täytäntöönpanevat maasta poistamispäätökset. Kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnista-

misesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011, vastaanottolaki) 31 §:n mukaan Maahanmuuttovirasto ja vastaanottokeskukset voivat paluun tukemiseksi maksaa niin kutsuttua vapaaehtoisen paluun avustusta esimerkiksi kansainvälistä suojelua hakeneelle kolmannen maan kansalaiselle.

Henkilötietojen käsittely

Henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 36 §:n 2 momentissa säädetään Rajavartiolaitoksen oikeudesta luovuttaa eräitä henkilötietoja Euroopan raja- ja merivartiostolle, viraston yhteyshenkilölle sekä viraston koordinoimaan operaatioon tai pilottihankkeeseen Suomessa osallistuvalla jäsenvaltion virkamiehelle noudattaen, mitä asetuksessa (EU) 2016/1624 säädetään.

Ulkomaalaislain 131 §:n 4 momentissa säädetään kyseisen pykälän 1 momentin mukaisten henkilötietojen luovuttamisesta ulkomaan viranomaiselle. Säännöksen mukaan henkilötiedot voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ulkomaan viranomaiselle ulkomaalaisen tunnistamista varten ottaen huomioon, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679, henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetussa laissa (1054/2018) ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetussa laissa säädetään (616/2019, poliisin henkilötietolaki). Poliisin henkilötietolain 31 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan poliisi saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa laittomasti maahan saapuneiden ja maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamisesta tehdyissä kansainvälisissä sopimuksissa tai muissa järjestelyissä tarkoitetuille toimivaltaisille viranomaisille henkilötietoja kyseisissä kansainvälisissä sopimuksissa tai järjestelyissä tarkoitettuja tehtäviä varten.

Maahanmuuttoviraston tai vastaanottokeskuksen oikeudesta luovuttaa henkilötietoja vapaaehtoisen paluun toteuttamiseksi ei ole säädetty erikseen. Tietojen luovuttaminen vapaaehtoisen paluun palvelut tuottavalle kansainväliselle järjestölle perustuu hakijan suostumukseen.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu toimii kansallisena maastapoistamisen täytäntöönpanoa valvovana viranomaisena ulkomaalaislain 152 b §:n nojalla, jonka mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä on valvoa maasta poistamisen täytäntöönpanoa sen kaikissa vaiheissa.

Asetuksen tavoitteena on lisätä palautustoimintaa ja samalla taata oikeusvaltioperiaatteiden noudattaminen ja perusoikeuksien kunnioittaminen. Näiden tavoitteiden seurauksena valvonnan rooli korostuu ja valvojia tarvitaan määrällisesti lisää.

Asetus tuo uuden maastapoistamisen valvontaan liittyvän tehtävän yhdenvertaisuusvaltuutetulle. Yhdenvertaisuusvaltuutetun maastapoistamisen valvonta on tähän mennessä keskittynyt Suomen viranomaisten tekemiin palautuksiin. Jatkossa yhdenvertaisuusvaltuutetun virkamiehet valvovat myös muiden Euroopan jäsenvaltioiden viranomaisten tekemiä palautuksia ilman, että niillä on mitään liityntää Suomen viranomaisten toimiin. Aikaisemmin yhdenvertaisuusvaltuutetun osallistuminen valvojareserviin on ollut hyvin vähäistä ja perustunut vapaaehtoisuuteen. Asetuksen voimaantulon jälkeen jäsenvaltioilta edellytetään valvojien asettamista viraston käyttöön. Asetus tuo valtuutetulle uuden vahvan velvoitteen osallistua yhteiseurooppalaiseen kasvavaan palautustoimintaan. Valtuutetun resurssitarpeet tämän tehtävän hoitamiseksi on selvitettävä.

Pakkotoimin tapahtuvan palauttamisen valvojien reservi

Raja- ja merivartiostoasetuksen tavoitteena on lisätä palautustoimintaa ja samalla taata oikeusvaltioperiaatteiden noudattaminen ja perusoikeuksien kunnioittaminen. Näiden tavoitteiden seurauksena valvonnan rooli korostuu ja valvoja tarvitaan määrällisesti lisää.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun maastapoistamisen valvonta on tähän mennessä keskittynyt Suomen viranomaisten tekemiin palautuksiin. Jatkossa yhdenvertaisuusvaltuutetun virkamiehet valvovat myös muiden Euroopan jäsenvaltioiden viranomaisten tekemiä palautuksia ilman, että niillä on mitään liityntää Suomen viranomaisten toimiin. Aikaisemmin yhdenvertaisuusvaltuutetun osallistuminen valvoajareserviin on ollut hyvin vähäistä ja perustunut vapaaehtoisuuteen. Asetuksen voimaantulon jälkeen jäsenvaltioilta edellytetään valvojen asettamista viraston käyttöön. Asetus tuo valtuutetulle uuden vahvan velvoitteen osallistua yhteiseurooppalaiseen kasvavaan palautustoimintaan.

Kansallinen liikkumavara

EU-asetus on voimassa sellaisenaan eikä sitä saa selittää tai täsmentää kansallisella sääntelyllä. Asetus voi kuitenkin edellyttää täydentäviä kansallisia säännöksiä. Raja- ja merivartiostoasetuksen katsotaan edellyttävän kansallista lainsäädäntöä pysyvän joukon toimivaltuuksista Suomessa ja henkilötietojen luovuttamisesta raja- ja merivartiostolle. Eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvän joukon Suomen kiintiön jakamiseksi säädettäisiin päätöksentekomenettelystä sisäasiainhallinnon alalla. Lisäksi on päivitettävä voimassa olevan lainsäädännön asetusviittaukset.

Raja- ja merivartiostoasetuksessa on kansallista liikkumavaraa ainoastaan pysyvän joukon ryhmien jäsenten toimivaltuuksien osalta. Jäsenvaltio voi valtuuttaa ryhmien jäseniä toimimaan puolestaan (82 artiklan 4 kohta), jolloin ryhmien jäsenten toimiminen ei edellyttäisi isäntäjäsenvaltion rajavartioiden tai palauttamiseen liittyviin tehtäviin osallistuvan henkilöiden ohjeita ja pääsääntöistä läsnäoloa. Isäntäjäsenvaltio voi myös sallia ryhmien jäsenten kotijäsenvaltion tai luokan 1 henkilöstön kohdalla viraston suostumuksella ryhmien jäsenten voimankäytön, vaikka isäntäjäsenvaltion rajavartijat eivät ole läsnä tilanteessa (82 artiklan 8 kohta). Lisäksi isäntäjäsenvaltio voi valtuuttaa ryhmien jäsenet tekemään Schengenin rajasäännösten mukaisia päätöksiä pääsyn epäämisestä rajalla ja viisumisäännösten mukaisia päätöksiä viisumin epäämisestä rajalla (82 artiklan 11 kohta). Isäntäjäsenvaltio voi antaa ryhmien jäsenille luvan käyttää sen kansallisia tietokantoja (82 artikla 10 kohta).

Eduskunta on uutta raja- ja merivartiostoasetusta käsitellessään tähdentänyt, että operatiivisen toimivallan laajentaminen ei tarkoita ulkorajavalvontaan tai palautuksiin liittyvän toimivallan siirtämistä eurooppalaiselle raja- ja merivartiostolle. Viraston lähettämät ryhmät ovat jatkossakin vastaanottavan jäsenvaltion johdossa. Vierailevien virkamiesten on tehtäviä suorittaessaan ja toimivaltaa käyttäessään noudatettava unionin ja kansainvälistä oikeutta sekä otettava huomioon perusoikeudet ja vastaanottavan jäsenvaltion kansallinen lainsäädäntö. Jäsenvaltion alueella toimivat joukot noudattavat isäntäjäsenvaltion ja viraston yhdessä laatimaa operaatiosuunnitelmaa sekä toimivat isäntäjäsenvaltion ohjeiden mukaisesti ja lähtökohtaisesti isäntäjäsenvaltion virkamiesten ohjauksessa. Euroopan raja- ja merivartiostolle tai muiden jäsenvaltioiden virkamiehille ei tule antaa itsenäistä oikeutta käyttää toimivaltuuksia Suomen alueella (HaVL 34/2018 vp, s. 7 ja 9-10).

Suomi ei tule käyttämään asetuksen kansallista liikkumavaraa eli valtuuttamaan ryhmien jäseniä toimimaan puolestaan, sallimaan voimankäyttöä alueellaan ilman suomalaisten rajavartioiden tai poliisin läsnäoloa tai sallimaan ryhmien jäsenten tekemän pääsyn epäämistä, viisumin epäämistä tai viisumin myöntämistä rajalla koskevia päätöksiä. Suomi ei myöskään anna ryhmien jäsenille lupaa käyttää kansallisia tietokantoja. Henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain 36 §:ssä

säädetään Rajavartiolaitoksen oikeudesta luovuttaa henkilötietoja muun muassa raja- ja merivartiostoviraston koordinoimaan operaatioon osallistuvalla jäsenvaltion virkamiehelle. Tämä sääntely on tarkoitus säilyttää ennallaan.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että raja- ja merivartiostoasetuksen täytäntöönpanemiseksi säädetään menettelystä, jolla päätetään sisäasiainhallinnon virastojen osallistumisesta eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvään joukkoon raja- ja merivartiostoasetuksen Suomelle asettamien velvoitteiden täyttämiseksi. Rajavartiolakiin lisättäisiin myös täsmentävät säännökset rajavartiomiehen toimivaltuuksista pysyvän joukon ryhmän jäsenenä Suomen ulkopuolella.

Kansallisen tilannekuvan tuottamiseksi ja ylläpitämiseksi Rajavartiolaitos saisi oikeuden saada tarpeellista rajaturvallisuuteen tai rajat ylittävään rikollisuuteen liittyvää ilmiötietoa poliisilta, Tullilta, Maahanmuuttovirastolta, hätäkeskustietojärjestelmästä, ilmailuviranomaisilta ja liikenteen ohjauspalvelun tarjoajalta. Asiasta otettaisiin säännökset henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettuun lakiin. Meripelastusrekisterin tietoja saisi käsitellä vastaavassa tarkoituksessa.

Poliisilain säännöksiä päätöksenteosta eurooppalaiseen raja- ja merivartiostoon ja raja- ja merivartiostoviraston muuhun toimintaan osallistumisesta päivitetäisiin. Ulkomaalaislakiin ja poliisin henkilötietolakiin lisättäisiin säännökset oikeudesta luovuttaa palautuksiin liittyviä henkilötietoja Euroopan raja- ja merivartiostovirastolle.

Ulkomaalaislakiin lisättäisiin säännökset pysyvän joukon ryhmän jäsenen valtuudesta avustaa Suomessa poliisia ja rajatarkastusviranomaisia kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen vastaanottamisessa ja rekisteröinnissä sekä Maahanmuuttovirastoa turvapaikkatutkinnassa.

Ulkomaalaisrekisteristä annettuun lakiin (1270/1997) lisättäisiin säännös Maahanmuuttoviraston oikeudesta luovuttaa Euroopan raja- ja merivartiostovirastolle vapaaehtoisen paluun tukihakemuksella kerättyjä henkilötietoja vapaaehtoisen paluun toteuttamiseksi.

Lisäksi rajavartiolain, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain, poliisilain ja ampuma-asetuksen asetukset muutetaan vastaamaan uutta asetusta.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Operatiivisiin tehtäviin voidaan käyttää Rajavartiolaitoksen, poliisin, Maahanmuuttoviraston ja Tullin rajavalvontaan ja palautuksiin koulutettua henkilöstöä. Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto nimittää henkilöt pakkotoimin tapahtuvan palauttamisen valvojien reserviin.

Raja- ja merivartiostoasetuksen 61 artiklassa säädetään kustannusten korvausmekanismista, jonka perusteella jäsenvaltioille korvataan osallistuminen pysyvän joukon toimintaan. Korvaus kattaa enimmäkseen noin puolet todellisista henkilöstökustannuksista. Korvauksen saannin edellytyksenä on, että jäsenmaa on lisännyt henkilöstöään raja- ja merivartiostoasetuksen vuoksi. Korvausmekanismi ei kata jäsenvaltiolle joukon kouluttamisesta ja varustamisesta aiheutuvia kustannuksia. Mekanismi ei kata myöskään niitä kuluja, joita aiheutuu henkilöstön kansallisesta käytöstä, jos virasto ei käytä kaikkea sen käyttöön varattua henkilöstöä. Toisin sanoen raja- ja merivartiostovirasto ei korvaa jäsenvaltiolle

aiheutuneita kustannuksia täysimääräisesti, ja muutenkin vain sen osan, mitä henkilövoimavaroja kasvatetaan.

Asetuksessa asetetaan Suomelle velvoite osoittaa viraston käyttöön pitkäaikaisella komennuksella 8 henkilöä vuonna 2021. Pitkäaikaisten komennusten määrä kasvaa ja on 30 henkilöä vuodesta 2027 eteenpäin. Lisäksi Suomen on varattava viraston käyttöön lyhytaikaisilla eli enintään neljä kuukautta vuodessa kestäville komennuksille 72 henkilöä vuonna 2021. Lyhytaikaisten komennusten määrä nousee ja on 110 henkilöä vuodesta 2027 eteenpäin. Suomen velvoite vuonna 2021 vastaa noin 54 henkilötyövuoden panosta, josta aiheutuu noin 4,3 miljoonan euron kustannus. Vuonna 2027 Suomen velvoite vastaa noin 95 henkilötyövuoden panosta, josta aiheutuu noin 8,1 miljoonan euron kustannus.

Asetuksen mukaan Euroopan raja- ja merivartiostovirasto korvaa käyttämänsä komennushenkilöstön, mutta ei jäsenvaltioiden viraston käyttöön varaamaa henkilöstöä. Tämä tarkoittaa, että suomalaisten viranomaisten henkilöstöä on kasvatettava henkilötyövuosikertymän määrällä vuodesta 2021 alkaen, jotta asetuksen edellyttämä tuki voidaan antaa vaarantamatta kansallisia tehtäviä.

Suomen viranomaiset joutuvat lisäämään henkilöstöään kyetäkseen täyttämään uudet velvoitteet. Pitkissä komennuksissa komennetun tilalle tarvitaan yhden henkilötyövuoden työpanos. Lyhyissä neljän kuukauden komennuksissa komennetun tilalle tarvitaan puolen henkilötyövuoden työpanos, kun huomioidaan lomat, koulutukset ja muut poissaolot, jotka eivät ole komennuksen aikana mahdollisia. Kansallinen vuosittainen henkilöstön lisätarve henkilötyövuosina vuoteen 2027 saakka on esitetty alla olevassa taulukossa:

(HTV:tta)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lisätarve	10	54	55	60	68	80	88	95

Raja- ja merivartiostoasetuksen komennusten todelliset toteutusmäärät ja siitä seuraava korvausmäärät ovat epävarmoja. Pääosa korvauksista saataneen jälkikäteen vasta komennuksia seuraavana vuonna. Joka tapauksessa saatavat korvaukset kattavat alle puolet aiheutuneista todellisista kuluista.

Raja- ja merivartiostovirastolta Suomen viranomaisille maksettavia palkkakustannusten korvauksia arvioidaan kertyvän vuodesta 2021 alkaen 0 – 1,0 milj. euroa, vuonna 2023 arviolta 0 – 2,4 milj. euroa ja vuonna 2027 arviolta 0 – 3,5 milj. euroa. Korvausten määrään vaikuttaa keskeisesti kaksi asiaa eli komennusten määrä ja kansallisten viranomaisten henkilöstömäärän muutos. Komennusten määrään vaikuttaa viraston tarve ja kyky toteuttaa operaatioita. Viranomaisten henkilöstömäärän muutos vuoden 2019 lopun tilanteesta vaikuttaa korvausten määrään. Jos henkilöstömäärä pysyy ennallaan tai laskee, virasto ei maksa korvauksia komennuksista. Korvauksen saannin edellytyksenä on, että jäsenmaa on lisännyt henkilöstöään raja- ja merivartiostoasetuksen vuoksi.

Rajavartiolaitoksen momentille 26.20.01 Rajavartiolaitoksen toimintamenot, siirtomääräraha 2 v, on kuluvan vuoden 2020 talousarviossa sekä julkisen talouden suunnitelmassa JTS2021-2023 varattu rahoitusta vuosille 2021-2023 eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvien joukkojen muodostamisen kustannuksiin seuraavasti:

(1 000 euroa)	2020	2021	2022	2023	2024
Yhteensä	790	4 270	4 360	4 780	5 400

Tällä rahoituksella pystytään kattamaan raja- ja merivartiostoasetuksen kustannukset vuoden 2023 komennusmääriin asti. Suomen osallistumisvelvollisuus otettaisiin huomioon 4 270 000 euron lisäyksenä valtion vuoden 2021 talousarvioesityksessä momentilla 26.20.01.

Pääosa raja- ja merivartiostovirastolta mahdollisesti saatavista palkkakustannusten korvauksista muodostuu Rajavartiolaitoksen henkilöstön komennuksista. Virastolta saatavat pysyvän joukon palkkakustannusten korvaukset on tarkoitus vuosittain tulouttaa sisäministeriön talousarviomomentille 12.26.99.

Edellä mainitut laskelmat eivät ota huomioon viraston ei-operatiivisen henkilöstön määrän kasvua, joka saattaa aiheuttaa jäsenvaltioiden henkilöstölle avattavien avoimien paikkojen kasvua ja siten lisätä viraston toimintaan osallistuvien suomalaisten määrää.

Ehdotuksesta aiheutuu myös kustannuksia poliisille, Maahanmuuttovirastolle, Tullille ja yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistolle. Pysyvään joukkoon osallistumisen edellyttämien henkilöstövoimavarojen lisäämisestä aiheutuu suoria kustannuksia ja välillisiä kustannuksia aiheutuu muun muassa pysyvään joukkoon osallistuvan henkilöstön koulutuksesta sekä henkilöstöhallinnosta ja tilannekuvayhteistyön tiivistämisestä. Kustannusten suuruutta voidaan kuitenkin arvioida vasta kun tiedetään tarkemmin tehtävien jakautuminen eri viranomaisten välillä. Rajavartiolaitos vastaa vuonna 2021 myös muiden viranomaisten palkkakustannuksista komennettavan henkilöstön osalta. Vuoden 2021 aikana tarkistetaan kustannusten jakauma eri viranomaisten kesken vuodesta 2022 alkaen. Tästä aiheutuvat määrärahamuutokset huomioidaan vuoden 2022 talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa 2023 – 2026.

Euroopan raja- ja merivartiostoviraston toiminnasta saattaa myös aiheutua säästöjä valtion talousarvioon, erityisesti jos kansallisesti kyetään hyödyntämään viraston teknistä ja operatiivista apua palautusoperaatioissa. Kyseisten säästöjen syntyminen vaikuttaa merkittävästi kansallinen tilanne sekä viraston toiminnan painopisteet, joten tarkemmat euromäärät eivät ole tällä hetkellä arvioitavissa.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Valmistelussa on arvioitu, miltä osin asetuksen säännökset välttämättä edellyttävät kansallista lainsäädäntöä. Valmistelussa on päädytty siihen, että lainsäädännössä ei ole tarpeen nimetä viranomaisia, jotka ovat toimivaltaisia suorittamaan suoraan asetuksessa säädettyjä toimenpiteitä. Viranomaisten toimivaltuudet suorittaa asetuksessa säädettyjä tehtäviä perustuvat suoraan kutakin viranomaista koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön. Esimerkiksi raja- ja merivartiostoasetuksen 30 artiklan mukaan kunkin jäsenvaltion on jaettava ulkorajansa ulkorajaosuuksiin ja ilmoitettava tällaiset ulkorajaosuudet virastolle. Säännös vastaa kumotun raja- ja merivartiostoasetuksen sääntelyä. Rajavartiolaitos on vastannut ja vastaa ilmoituksesta rajavartiolain Asetuksen 89 artiklassa säädetään jäsenvaltion kansalliseen tilannekuvaan liittyvän henkilötietojen käsittelyn edellyttämästä rekisterinpitäjästä ja sitä koskevasta jäsenvaltion ilmoituksesta komissiolle. Rajavartiolaitos vastaa näistä ilmoituksista.

Valmistelussa todettiin, ettei ole tarpeen säätää erikseen siitä, etteivät Suomeen tulevat pysyvän joukon ryhmien jäsenet voi tehdä viisumin epäämisiä tai myöntämisiä rajalla koskevia päätöksiä. Ulko-maalaislain 17 §:n perusteella sovellettavan viisumisäännösten 4 artiklan perusteella Suomessa viisumin myöntämisen ja epäämisen rajalla voivat tehdä rajatarkastuksista vastaavat Suomen viranomaiset. Suomi ei tule käyttämään asetuksen mahdollistamaa kansallista liikkumavaraa eli valtuuttamaan ryhmien jäseniä toimimaan puolestaan.

Maahanmuuttovirasto kuuluu asetuksen soveltamisen piiriin yhtenä palauttamisesta vastaavana viranomaisena. Maahanmuuttovirasto tulee osallistumaan Suomen kansallisen kiintiön jakamisen val-

misteluun, mutta päättää sille sisäministeriön päätöksellä määrätyn osallistumisvelvoitteen toteuttamisesta olemassa olevien viraston työnjakoa koskevien säännösten perusteella. Asiasta ei olisi tarpeen säätää erikseen. Valmistelussa todettiin, että toisin kuin rajavartijan tai poliisimiehen toimivaltuuksista Maahanmuuttoviraston virkamiehen toimivallasta ei säädetä erikseen lain tasolla. Ulkomaalaislain toimivaltasäännökset koskevat Maahanmuuttoviraston toimivaltaa ei yksittäisen virkamiehen toimivaltaa. Toimivalta ratkaista yksittäisiä asioita kuuluu Maahanmuuttoviraston ylijohdajalle, joka voi määrätä tehtäviä viraston virkamiehille vahvistamallaan Maahanmuuttoviraston työjärjestyksellä. Raja- ja merivartiostoasetuksen 82 artiklan mukaan pysyvästä joukosta lähetettävien ryhmien jäsenillä on oltava valmiudet hoitaa tehtävät ja käyttää valtuuksia, jotka liittyvät mm. rajavalvontaan ja palauttamiseen. Valmistelussa todettiin, että Maahanmuuttoviraston ylijohdajan pysyvien joukkojen tehtävään määräämällä Maahanmuuttoviraston virkamiehellä on jo tällä perusteella valmius ja toimivalta hoitaa palauttamiseen liittyvää tehtävää pysyvän joukon jäsenenä. Asiasta ei näin ollen ehdoteta säädettävän erikseen.

Maahanmuuttoviraston toimivaltuuksien osalta valmistelussa todettiin lisäksi, ettei Suomeen tulevien pysyvän joukon ryhmien jäsenten osalta ole tarpeen säätää yleisesti oikeudesta käyttää Maahanmuuttoviraston toimivaltaa tai tehdä sen tehtäviä. Suurin osa tehtävistä olisi Maahanmuuttoviraston avustamista neuvonnassa, ohjaamisessa ja kehittämisessä, joita voidaan pitää tavanomaisina kansainväliseen yhteistyöhön liittyviä tehtävinä. Päätöksentekovalta on rajattu pysyvien joukkojen toimivaltuuksien ulkopuolelle jo asetuksessa.

Valmistelussa todettiin, että Tullin osallisasema ja erityisesti sen laajuus uusimuotoisen eurooppalaisen raja- ja merivartioston toimintaan on vielä paljolti jäsentymättä ja täsmentymättä. Sen vuoksi Tullia koskevaa lainsäädäntöä ei tässä vaiheessa kyetä riittävillä perustiedoilla arvioimaan. Valmistelussa päädyttiin siihen, että Tullia mahdollisesti koskevat säädöstarpeet arvioidaan myöhemmässä yhteydessä valtiovarainministeriön kanssa.

6 Lausuntopalaute

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Rajavartiolaki

15 a §. *Tuki Euroopan raja- ja merivartiostolta.* Pykälän 1 ja 2 momentin viittaukset kumottuun raja- ja merivartiostoasetukseen muutettaisiin viittauksiksi voimassa olevaan raja- ja merivartiostoasetukseen.

15 b §. *Eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvän joukon ja Euroopan raja- ja merivartiostoviraston toimintaan osallistuminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin päätöksenteosta sisäasiainhallinnon viranomaisten vuosittaisesta osallistumisesta eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvän joukon toimintaan. Suomen vuotuisesta osallistumisvelvollisuudesta pysyvän joukon luokkiin 2, 3 sekä nopean toiminnan reserviin säädetään raja- ja merivartiostoasetuksen liitteissä II, II ja IV. Käytännössä Suomen osallistuminen pysyvään joukkoon tarkoittaa sisäministeriön hallinnonalan virkamiesten osallistumista rajaturvallisuus- ja palautustehtäviin sekä muuttoliikkeen hallinnan tukiryhmän tehtäviin. Näin ollen olisi perusteltua käsitellä asiaa sisäasiainhallinnon konsernitason resurssikysymyksenä tulosohjausmenettelyjen puitteissa ja linkitettyinä talousarvioprosessiin. Tarkoitus ei ole luoda uusia menettelyjä, vaan asia ratkaistaan normaalissa päätöksentekomenettelyssä. Sisäministeriön päätöksenteosta säädetään sisäministeriön työjärjestyksestä annetussa sisäasiainministeriön asetuksessa (1078/2013, *sisäministeriön työjärjestys*). Rajavartio-osasto vastaisi asian esittelystä.

Suomen kansallisen kiintiön jakamisen valmistelussa hyödynnettäisiin sisäministeriön työjärjestyksen 4 a §:ssä säädettyä operatiivista yhteistyöryhmää, jonka puheenjohtaja on ministeri. Valmistelussa avustaisi kansallinen yhdenmisen rajaturvallisuuden työryhmä (IBM-työryhmä). Rajavartiolaituksen johtama IBM-työryhmä koostuu sisäministeriön rajavartio-osaston, poliisiosaston, maahanmuutto-osaston, kansallisen turvallisuuden yksikön ja kansainvälisten asioiden yksikön, ulkoministeriön, Maahanmuuttoviraston, suojelupoliisin, Poliisihallituksen, keskusrikospoliisin, Tullin ja yhdenvertaisuusvaltuutetun edustajista. Raja- ja merivartioviraston yhteyshenkilö on kutsuttu työryhmään tarkkailijaksi.

Pykälän 1 momentissa ehdotettu menettely ei estäisi muiden hallinnonalojen viranomaisten, eli lähinnä Tullin, osallistumista halutessaan pysyvään joukkoon Suomen kiintiössä.

Suomen osallistumisvelvoitteen jakautumista sisäministeriön hallinnonalan eri viranomaisten kesken vuodesta 2022 eteenpäin on tässä vaiheessa mahdotonta arvioida, sillä virkamiesprofiilit ja sitä kautta Suomesta osallistuvat tahot selviävät vasta viraston kanssa käytävissä vuotuisissa neuvotteluissa. Rajavartiolaitos hoitaa kuitenkin vuoden 2021 pysyvään joukkoon osallistumisen lukuun ottamatta poliisille kuuluvaa yhtä lyhytaikaista luokkaan 3 kuuluvaa palautusasiantuntijan profiilia.

Pykälän 1 momentissa säädetään nykyisin rajavartijoiden antamisesta nopeaan rajainterventioon käytettäväksi. Jatkossa Rajavartiolaitos päättäisi sille sisäministeriön päätöksellä määrätyn osallistumisvelvoitteen toteuttamisesta työnantajaroolinsa perusteella, eikä asiasta olisi tarpeen säätää erikseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Rajavartiolaituksen koordinoitavuudesta Euroopan yhdenmisen rajaturvallisuuden toimeenpanossa Suomessa sekä koordinaatiovastuusta Suomen osallistumisessa Euroopan raja- ja merivartioviraston toimintaan. Säännös olisi uusi. Rajavartiolaituksella olisi koordinaatiovastuu esimerkiksi artiklan 8 mukaisesta Euroopan yhdenmisen rajaturvallisuutta koskevan monivuotisen strategisen toimintapolitiikan täytäntöön panemiseksi vahvistettavasta kansallisesta strategiasta Euroopan yhdenmisen rajaturvallisuutta varten, 9 artiklan mukaisesta yhdenmisen suunnittelusta sekä vuotuisista viraston kanssa käytävistä pysyvän joukon jäsenprofiilien neuvotteluista sisäministeriössä päätetyn kansallisen linjauksen perusteella. Kansallinen linjaus päätettäisiin ministeriön operatiivisessa ohjausryhmässä.

Pykälän nykyinen 2 momentti Rajavartiolaituksen osallistumisesta raja- ja merivartioviraston toimintaan sekä teknisen tai operatiivisen avun antamisesta ja pyytamisestä siirtyisi 3 momentiksi. Säännöstä täsmennettäisiin niin, että se koskee muuta osallistumista kuin osallistumista pysyvän joukon toimintaan.

Muilta osin säännös säilyisi ennallaan. Rajavartiolaitos päättäisi esimerkiksi raja- ja merivartiosto-asetuksen 37 artiklan mukaisesta yhteisoperaation pyytamisestä, 40 artiklan mukaisen muuttoliikkeen hallinnan tukiryhmän pyytamisestä sekä teknisen tai operatiivisen lisäavun pyytamisestä ulkorajojen valvontaan. Rajavartiolaitos päättäisi myös esimerkiksi 66 artiklassa tarkoitettuun pilottihankkeeseen osallistumisesta. Tällainen osallistuminen ei tapahdu pysyvän joukon puitteissa, vaan se voi olla esimerkiksi kahdenvälistä ja pysyvän joukon ryhmien toimintaa pienimuotoisempaa. Lisäksi Rajavartiolaitos päättäisi momentin perusteella Rajavartiolaituksen kaluston asettamisesta 64 artiklassa tarkoitettuun kalustoreserviin. Kaluston antaminen kalustoreserviin suunnitellaan Suomen ja raja- ja merivartioviraston välisissä vuotuisissa kalustoreservineuvotteluissa.

Pykälän nykyinen 3 momentti siirtyisi 4 momentiksi. Rajavartiolaituksen esikunta on raja- ja merivartiostoasetuksessa tarkoitettu kansallinen yhteyspiste. Momenttiin lisättäisiin säännös Rajavartiolaitoksesta 21 artiklassa tarkoitettun kansallisen koordinoitikeskuksen ylläpitäjänä. Kansallisesta

koordinointikeskuksesta säädettiin Eurosur-asetuksessa. Rajavartiolaitoksen esikunta toimii kansallisena koordinointikeskuksena komissiolle toimitetun Suomen ilmoituksen perusteella, mutta asiasta on perusteltua säätää lakitasolla.

Pykälän nykyinen 4 momentti siirtyisi 5 momentiksi ja siihen tehtäisiin tekninen viittausmuutos.

Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan sen uutta sisältöä.

35 a §. *Euroopan raja- ja merivartioviraston koordinoimiin operaatioihin ja pilottihankkeisiin Suomessa osallistuvan ryhmän jäsenen toimivaltuudet ja oikeus voimakeinojen käyttämiseen.*

Pykälän 1 momentissa säädetään Suomeen lähetetyn raja- ja merivartioviraston operaatioon osallistuvan virkamiehen toimivaltuuksista. Sääntely säilyisi ennallaan, mutta käsitteet muutettaisiin vastaamaan uutta raja- ja merivartiostoasetusta. Pysyvän joukon ryhmän jäsenellä olisi toimivalta suorittaa suomalaisen virkamiehen ohjeiden mukaisesti Schengenin rajasäännösten mukaisia tehtäviä lukuun ottamatta 14 artiklan mukaista päätöstä evätä maahanpääsy. Raja- ja merivartiostoasetuksen 82 artiklan 4 kohdan mukaan isäntäjäsenvaltio voi valtuuttaa ryhmien jäsenet toimimaan puolestaan. Tätä ei ole tarkoitus mahdollistaa jatkossakaan, vaan ryhmien olisi jatkossakin toimittava Rajavartiolaitoksen ohjeiden mukaan ja pääsääntöisesti toimivaltaisen suomalaisen virkamiehen läsnä ollessa. Schengenin rajasäännösten 14 artiklan mukaisen päätöksen evätä maahanpääsy voisi tehdä vain toimivaltainen suomalainen virkamies, koska kyse on hallintopäätöksestä. Momenttiin lisättäisiin raja- ja merivartiostoasetuksen artiklan 82 kohdan 1 mukaisesti myös ulkoisen merirajan valvonta-asetuksen mukaiset tehtävät.

Lisäksi pykälässä säädettäisiin pysyvän joukon ryhmän jäsenen oikeudesta rajavartiolain 35 §:n 1 momentissa mukaiseen voimakeinojen käyttämiseen toimivaltaisen suomalaisen virkamiehen läsnä ollessa. Säännös säilyisi ennallaan, mutta siihen tehtäisiin raja- ja merivartiostoasetuksen mukaiset termi- ja viittausmuutokset. Myös pykälän otsikkoon tehtäisiin tekninen muutos.

35 i §. *Rajavartiomiehen toimivaltuudet raja- ja merivartiostoasetuksen mukaisissa tehtävissä.* Pykälä on uusi ja sillä säänneltäisiin raja- ja merivartiostoasetuksen 82 artiklaa täydentävästi rajavartiomiehen toimivaltuuksista asetuksen mukaisissa tehtävissä. Artiklan 1 kohdan mukaan pysyvästä joukosta lähetettävien ryhmien jäsenillä on oltava valmiudet hoitaa tehtäviä ja käyttää valtuuksia, jotka liittyvät rajavalvontaan ja palauttamiseen tai ovat tarpeen ulkoisen merirajan valvonta-asetuksen, Schengenin rajasäännösten tai paluudirektiivin tavoitteiden saavuttamiseksi. Asetuksen 54 artiklan 3 kohta velvoittaa jäsenvaltion säätämään asiasta kansallisessa lainsäädännössään. Tästä syystä pykälään otettaisiin nimenomainen säännös rajavartiomiehen toimivaltuuksista raja- ja merivartiostoasetuksessa tarkoitetuissa tehtävissä. Tällaisessa tehtävässä hänen toimivaltuuksiinsa sovellettaisiin Suomessa toteutettavassa virkatehtävässä sovellettavia säännöksiä. Rajavartiomiehen toimivaltuudet eivät kuitenkaan voisi ylittää raja- ja merivartiostoasetuksen 82 artiklan 2 kohdan mukaisesti määräytyviä toimivaltuuksia eli isäntäjäsenvaltion toimeenpanovaltuuksille antaman luvan ehtoja. Säännös vastaisi nykyistä käytäntöä, joka on perustunut kumottuun raja- ja merivartiostoasetukseen ja rajavartiolain säännöksiin rajavartiomiehen tehtävistä ja toimivaltuuksista.

7.2 Laki henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa

22 a §. *Tietojen saanti kansallista tilannekuvaa varten.* Raja- ja merivartiostoasetuksen 24 artiklassa säädetään velvoitteesta tuottaa ja ylläpitää kansallista tilannekuvaa. Artiklan 2 kohdassa säädetään lähteistä, joista kerätystä tiedosta kansallinen tilannekuva kootaan. Käytännössä kansallisesti kerätty

tieto yhdistetään kansalliseen tilannekuvaan, joka puolestaan yhdistetään eurooppalaiseen tilannekuvaan. Säännökset vastaavat pääosiltaan Eurosur-asetuksen säännöksiä. Rajavartiolaitos toimii nykyisin kansallisena koordinaatiokeskuksena, mistä on tarkoitus ottaa nimenomainen säännös rajavartiolain 15 b §:ään. Kansallisen tilannekuvan tiedon keräämistä varten Rajavartiolaitos tarvitsee riittävät tiedonsaantioikeudet muilta rajaturvallisuuteen osallistuvilta tai liittyviltä viranomaisilta.

Asetuksen 24 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan a alakohdan mukaan tilannekuvaan kuuluvat tapahtumatiedot, joilla on liityntä luvattomiin rajanylityksiin ja rajat ylittävään rikollisuuteen. Lisäksi tilannekuvaan voivat kuulua tiedot luvattomasta edelleen liikkumisesta muuttoliikkeen kehityskulujen, volyymien ja reittien ymmärtämiseksi. Kyseessä eivät ole henkilöihin liittyvät henkilötiedot, vaan tapahtumatiedot, joilla on merkitystä ilmiötasolla. Huvialusten ja pienkoneiden tunnistetietoja voitaisiin kuitenkin tarvita tilannekuvaa varten. Asetuksen 24 artiklan 3 kohdan mukaan komissio hyväksyy täytäntöönpanosäädökset tilannekuvien tietotasojen yksityiskohdista. Tätä komission asetusta vasta valmistellaan, joten tässä vaiheessa ei tiedetä tarkkoja tietosisältöjä.

Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jonka mukaan Rajavartiolaitoksella olisi oikeus saada kansallisen tilannekuvan tuottamiseksi ja ylläpitämiseksi tarvittavia raja- ja merivartiostoasetuksen 24 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan a alakohdan mukaisia tapahtumatietoja, joilla on yhteys rajaturvallisuuteen tai rajat ylittävään rikollisuuteen sekä artiklakohtaan mukaisia tietoja luvattomasta edelleen liikkumisesta. Rajavartiolaitoksella olisi oikeus saada poliisilta ja Tullilta rajat ylittävään rikollisuuteen liittyviä tapahtumatietoja. Maahanmuuttovirastolta Rajavartiolaitoksella olisi oikeus saada tietoja sisärajoilla tapahtuvasta liikkeestä ja kansainvälistä suojelua hakevista ulkomaalaisista, kuten henkilömääristä ja kansallisuuksista. Sisärajan käsite määritellään Schengenin rajasäännöstön 2 artiklassa. Lisäksi Rajavartiolaitos voisi saada hätäkeskustietojärjestelmästä tapahtumatietoja sellaisista muiden viranomaisten hälytystehtävistä, joilla on liityntä rajaturvallisuuteen tai rajat ylittävään rikollisuuteen sekä ilmailuviranomaisilta ja liikenteen ohjauspalvelun tarjoajalta (ANS Finland) tapahtumatietoja ilmaliikenteestä, sen valvonnasta ja ilma-alusten sijainnista ilmaliikenteen tietojärjestelmistä sekä muista ilmailun tietojärjestelmistä, jos tapahtumalla on liityntä rajaturvallisuuteen.

Lain 29 §:n mukaan Rajavartiolaitoksella on oikeus saada tiedot myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona siten kuin käytännön menettelyistä rekisterinpitäjän kanssa sovitaan. Tietojen luovutus teknisen käyttöyhteyden avulla edellyttää siis käytännössä rekisterinpitäjän suostumusta. Rajavartiolaitoksen oikeudesta luovuttaa pykälässä tarkoitettuja tietoja Euroopan raja- ja merivartiostolle ja raja- ja merivartiostoasetuksen 25 artiklan 5 kohdassa tarkoitetuille naapurijäsenvaltioille osana kansallista tilannekuvaa säädetään lain 36 §:ssä.

Asetuksen 25 artiklan 4 kohdan mukaan kansallinen koordinoitikeskus voi toimivaltaisen kansallisen viranomaisen pyynnöstä päättää rajoittaa kansallista turvallisuutta, mukaan lukien sotilaalliset suorituskyvyt, koskeviin tietoihin pääsyä tiedonsaantitarpeen perusteella.

36 §. *Henkilötietojen luovuttaminen Euroopan unionin rajavalvontayhteistyössä.* Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädetään henkilötietojen luovuttamisesta Euroopan raja- ja merivartiostolle, viraston yhteyshenkilölle sekä viraston koordinoimaan operaatioon tai pilottihankkeeseen Suomessa osallistuvalla jäsenvaltion virkamiehelle. Jäsenvaltion virkamies muutettaisiin raja- ja merivartiostoasetuksen mukaisesti pysyvän joukon ryhmän jäseneksi. Samalla luovuttaisiin rajoittamasta tiedonluovutus Suomessa tapahtuviin viraston operaatioihin, sillä henkilötietojen luovutus voisi tulla kyseeseen raja- ja merivartiostoasetuksessa säädetyin edellytyksin myös Suomen ulkopuolella tapahtuvissa viraston operaatioissa, joihin Suomi osallistuu pysyvän joukon kautta. Viittaus kumottuun raja- ja merivartiostoasetukseen muutettaisiin viittaukseksi raja- ja merivartiostoasetukseen.

7.3 Meripelastuslaki

12 §. *Meripelastusrekisteri.* Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan meripelastustapahumaa koskevia tietoja voitaisiin käsitellä salassapitosäännösten estämättä myös raja- ja merivartiostoasetuksen 25 artiklassa tarkoitetun kansallisen tilannekuvan tuottamiseksi ja ylläpitämiseksi, jos tapahtumalla on liittynyt rajaturvallisuuteen. Kyseessä eivät ole henkilöihin liittyvät henkilötiedot, vaan tapahtumatiedot, joilla on merkitystä ilmiötasolla. Huvialusten ja pienkoneiden tunnistetietoja voitaisiin kuitenkin tarvita tilannekuvaa varten.

7.4 Poliisilaki

9 luku Erinäiset säännökset

9 i §. *Eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvän joukon ja Euroopan raja- ja merivartiostoviraston toimintaan osallistuminen.* Pykälää muutettaisiin vastaamaan raja- ja merivartiostoasetuksen säännöksiä Euroopan raja- ja merivartiostoviraston toimintaan osallistumisesta. Pykälän otsikkoa muutettaisiin niin että se kattaa sekä eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvään joukkoon osallistumisen, että Euroopan raja- ja merivartiostoviraston toimintaan osallistumisen.

Rajavartiolain 15 b §:n ehdotetun 1 momentin mukaan sisäministeriö päättäisi vuosittaisesta osallistumisesta (kiintiön jakaminen) eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvän joukon toimintaan. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Poliisihallituksen oikeudesta päättää poliisimiesten asettamisesta eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvään joukkoon sekä muuhun Euroopan raja- ja merivartiostoviraston toimintaan. Momentin 1 kohdan mukaan Poliisihallitus päättäisi poliisimiesten asettamisesta raja- ja merivartiostoasetuksen 2 artiklan 16 kohdassa tarkoitettuun Euroopan raja- ja merivartiostoviraston pysyvään joukkoon operatiiviseksi henkilöstöksi. Pääsääntöisesti poliisimiehet osallistuisivat toimintaan palautusryhmissä tai palautusinterventioissa palauttamisen saattajina tai palautusasiantuntijoina. Lisäksi poliisitoimelle sopivia tehtäviä voi olla muuttoliikkeen hallinnan tukiryhmissä laittomaan maahantuloon liittyvissä henkilöllisyyden, tuloreittien ja taustojen selvittämissä haastatteissa. Jäsenmaiden tulee osallistua pysyvään joukkoon raja- ja merivartiostoasetuksen liitteissä II, III ja IV säädetyillä henkilömäärillä. Pysyvä joukko korvaa aiemmin säännellyn saattajien reservin, joiden osalta jäsenvaltiot saivat itse päättää osallistuvien palautuksen saattajien lukumäärän. Pysyvät joukot voivat osallistua viraston toimintaan jäsenvaltioissa tai kolmansissa maissa. Pykälän 1 momentin 1 kohtaan siirrettäisiin aiemmin momentin 3 kohtaan sisältynyt säännös poliisimiesten osallistumisesta muuhun Euroopan raja- ja merivartiostoviraston toimintaan. Samalla momentin 3 kohta kumottaisiin.

Momentin 2 kohtaan lisättäisiin säännös siitä, että Poliisihallitus voisi pyynnön lisäksi päättää myös suostumuksen antamisesta Euroopan raja- ja merivartiostovirastolle raja- ja merivartiostoasetuksen 52 artiklan 1 kohdan mukaisissa tilanteissa palautusryhmien toiminnasta Suomessa. Raja- ja merivartiostoasetuksen mukaan jatkossa jäsenvaltion lisäksi myös Euroopan raja- ja merivartiostovirasto voi olla aloitteellinen ja viraston omasta aloitteesta ja jäsenvaltion suostumuksella virasto voi lähettää jäsenvaltioon palautusryhmiä. Aiemmin virasto pystyi lähettämään näitä ryhmiä vain jäsenvaltion pyynnöstä. Lisäksi momenttiin tehtäisiin tarvittavat lakitekniset muutokset artiklaviittauksen osalta.

Momentin 3 kohta kumottaisiin ja sen asiasisältö siirrettäisiin momentin 1 kohtaan.

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti. Se mukaan siitä, mitä Poliisihallituksen päätöksenteosta 1 momentin 1 kohdassa säädetään, suojelupoliisi päättäisi suojelupoliisin poliisimiesten asettamisesta 1

momentin 1 kohdan mukaisesti Euroopan raja- ja merivartioston pysyvään joukkoon ja raja- ja merivartiostoviraston muuhun toimintaan. Toimivaltainen taho työnantajana olisi suojelupoliisi Poliisihallituksen sijasta.

Pykälän 2 momentti siirtyisi 3 momentiksi ja siihen lisättäisiin säännös siitä, että sisäministeriö voi pyynnön lisäksi päättää myös suostumuksen antamisesta Euroopan raja- ja merivartiostovirastolle. Suostumus on edellytys sille, että Euroopan raja- ja merivartiostovirasto voi omasta aloitteestaan käynnistää palautusintervention Suomessa. Raja- ja merivartiostoasetuksen 53 artiklan 1 kohdan mukaan olosuhteissa, joissa jäsenvaltioon kohdistuu rasitteita sen täyttäessä velvoitteitaan palauttaa palautettavat henkilöt, virasto antaa omasta aloitteesta ja asianomaisen jäsenvaltion suostumuksella tai kyseisen jäsenvaltion pyynnöstä asianmukaista teknistä ja operatiivista apua palautusintervention muodossa. Interventioon voi sisältyä palautusryhmien lähettäminen isäntäjäsenvaltioon avustamaan palauttamismenettelyjen täytäntöönpanossa ja palautusoperaatioiden järjestäminen isäntäjäsenvaltiosta. Raja- ja merivartiostoasetuksen 53 artiklan 2 kohdassa säädetään nopeasta palautusinterventiosta. Tuolloin on kyse olosuhteista, joissa jäsenvaltioon kohdistuu erityisiä ja suhteettomia haasteita sen täyttäessä velvoitteitaan palauttaa palautettavat henkilöt. Nopeaan palautusinterventioon voi sisältyä palautusryhmän nopea lähettäminen isäntäjäsenvaltioon avustamaan palauttamismenettelyjen täytäntöönpanossa ja palautusoperaatioiden järjestäminen isäntäjäsenvaltiosta. Suomessa sisäministeriö päättäisi suostumuksen antamisesta tai pyynnön tekemisestä palautusintervention käynnistämiseksi. Lisäksi momenttiin tehtäisiin tarvittavat lakitekniset muutokset artiklaviittauksen osalta.

Pykälän 3 momentti siirtyisi 4 momentiksi ja siihen lisättäisiin säännös siitä, että Poliisihallituksen on viipymättä ilmoitettava sisäministeriölle antamastaan suostumuksesta palautusryhmien käytöstä Suomessa. Muutos on tekninen, mutta tarpeellinen, sillä aiemmin velvoite koski ainoastaan Poliisihallituksen esittämää pyyntöä. Lisäksi momenttiin tehtäisiin 1 momentin 3 kohdan kumoamisesta johtuva muutos.

Pykälän 4 momentti siirtyisi 5 momentiksi ja se muutettaisiin vastaamaan raja- ja merivartiostoasetuksen 82 artiklaa ryhmien jäsenten tehtävistä ja valtuuksista. Suomalaisen poliisimiehen ollessa Poliisihallituksen päätöksen perusteella asetettuna Euroopan raja- ja merivartiostoviraston pysyvän joukon operatiiviseen henkilöstöön, hänen toimivaltuuksiinsa sovellettaisiin raja- ja merivartiostoasetusta. Soveltuvan 82 artiklan 3 kappaleen mukaan tehtäviään hoitaessaan ja valtuuksiaan käyttäessään ryhmien jäsenten on varmistettava täysimääräisesti perusoikeuksien kunnioittaminen ja noudatettava unionin ja kansainvälistä oikeutta ja isäntävaltion kansallista lainsäädäntöä. Momenttiin lisättäisiin toimivaltuuksia rajoittava säännös jonka mukaan näissä tilanteissa poliisimiehen toimivaltuudet voimakeinojen käytössä, mukaan lukien virka-aseiden ammusten ja varusteiden kantaminen ja käyttö, eivät kuitenkaan voi ylittää niitä toimivaltuuksia, joihin hän olisi oikeutettu Suomessa toteutettavassa poliisimiehen virkatehtävässä.

9 j §. *Vieraan valtion virkamiehen toimivaltuudet Euroopan raja- ja merivartiostoviraston palauttamistehtävissä.* Raja- ja merivartiostoasetuksen 82 artiklassa säädetään ryhmien jäsenten tehtävistä ja toimivaltuuksista. Tehtäviään hoitaessaan ja valtuuksiaan käyttäessään ryhmien jäsenten on varmistettava perusoikeuksien noudattaminen ja noudatettava unionin oikeutta ja kansainvälistä oikeutta sekä isäntäjäsenvaltion kansallista lainsäädäntöä.

Pykälän säädetään vieraan valtion virkamiehen toimivaltuuksista palauttamistehtävissä Suomen alueella. Pykälän 1 ja 3 momenttiin tehtäisiin lakitekkinen muutos ja viitattaisiin asetuksen 82 artiklaan. Suomessa vieraan valtion virkamiehen oikeus käyttää voimakeinoja edellyttää, että se tapahtuu suomalaisen poliisimiehen ohjeiden mukaisesti ja vieraan valtion virkamies voi käyttää enintään sellaisia

toimivaltuuksia, jotka suomalainen poliisimies toimivaltansa nojalla hänelle osoittaa. Voimankäyttövälineen käyttö edellyttää, että suomalainen poliisimies toimivaltansa rajoissa yksittäistapauksessa hänet siihen valtuuttaa. Asetuksen 82 artiklan 8 kohta edellyttää, että voimakeinoja ja voimankäyttövälineitä käytetään isäntäjäsenvaltion rajavartijan läsnä ollessa. Asetuksessa rajavartijalla tarkoitetaan Schengenin rajasäännöstössä määriteltyä rajavartijaa eli virkamiestä, jonka toimipaikka kansallisen lainsäädännön mukaan sijaitsee joko rajanylityspaikalla tai rajalla tai sen välittömässä läheisyydessä ja joka suorittaa rajavalvontatehtäviä tämän asetuksen ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Suomessa rajatarkastusviranomaisena on määritelty ulkomaalaislain 3 §:ssä ja määritelmä kattaa myös poliisin. Pykälän 4 momenttiin lisättäisiin selkeyden vuoksi maininta voimankäyttövälineistä.

7.5 Ampuma-aselaki

17 §. *Soveltamisalaa koskevat poikkeukset.* Pykälän 1 momentin 17 kohtaan tehtäisiin tekninen viitetausmuutos.

7.6 Ulkomaalaislaki

95 §. *Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättäminen.* Raja- ja merivartiostoasetuksen 82 artiklassa säädetään pysyvästä joukosta lähetettävien ryhmien jäsenten tehtävistä ja valtuuksista. Tehtäviään hoitaessaan ja valtuuksiaan käyttäessään ryhmien jäsenten on varmistettava täysimääräisesti perusoikeuksien kunnioittaminen ja noudatettava unionin ja kansainvälistä oikeutta ja isäntäjäsenvaltion kansallista lainsäädäntöä. Asetuksen 40 artiklassa säädetään muuttoliikkeen hallinnan tukiryhmistä. Pysyvän joukon osana muuttoliikkeen hallinnan tukiryhmien antamaan tekniseen ja operatiiviseen tukeen voivat sisältyä muun muassa avustaminen kyseisten kolmansien maiden kansalaisten henkilöllisyyden selvittämisessä, rekisteröinnissä ja kuulemisessa. Toimivaltaa päätöksentekoon ryhmien jäsenillä ei olisi.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jossa säädettäisiin raja- ja merivartiostoasetuksen mukaisten pysyvien joukkojen ryhmien jäseninä Suomessa olevien vieraan valtion virkamiesten oikeudesta avustaa poliisia ja rajatarkastusviranomaisia kansainvälisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen rekisteröintiin liittyvissä tehtävissä. Avustaminen tapahtuisi aina poliisin tai rajatarkastusviranomaisen virkamiehen ohjauksessa. Tehtävistä ja vastuista sovittaisiin aina erikseen Euroopan raja- ja merivartiostoviraston kanssa tehtävässä yhteisoperaatiota koskevassa operaatiosuunnitelmassa.

97 §. *Turvapaikkatutkinta.* Raja- ja merivartiostoasetuksen 82 artiklassa säädetään pysyvästä joukosta lähetettävien ryhmien jäsenten tehtävistä ja valtuuksista. Tehtäviään hoitaessaan ja valtuuksiaan käyttäessään ryhmien jäsenten on varmistettava täysimääräisesti perusoikeuksien kunnioittaminen ja noudatettava unionin ja kansainvälistä oikeutta ja isäntäjäsenvaltion kansallista lainsäädäntöä. Asetuksen 40 artiklassa säädetään muuttoliikkeen hallinnan tukiryhmistä. Pysyvän joukon osana muuttoliikkeen hallinnan tukiryhmien antamaan tekniseen ja operatiiviseen tukeen voivat sisältyä muun muassa avustaminen ulkorajoille saapuvien kolmansien maiden kansalaisten suojelutarpeen arvioinnissa ja myös kyseisten kolmansien maiden kansalaisten henkilöllisyyden selvittämisessä, rekisteröinnissä ja kuulemisessa. Toimivaltaa päätöksentekoon ryhmien jäsenillä ei olisi. Komissio vahvistaa aina yhteistyössä isäntäjäsenvaltion ja asiaankuuluvien unionin elimien, toimistojen ja virastojen kanssa niille kullekin kuuluvat toimeksiannot ja vastaa tukiryhmien toimien koordinoinnista. Asetuksen 38 artiklan mukaan yhteisoperaation valmistelun yhteydessä Euroopan raja- ja merivartiostoviraston pääjohtaja sopii isäntäjäsenvaltion kanssa operaatiosuunnitelmasta, jossa määritetään yksityiskohtaisesti yhteisoperaation organisointiin ja menettelytapoihin liittyvät seikat.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin raja- ja merivartiostoasetuksen mukaisten pysyvien joukkojen ryhmien jäsenenä Suomessa olevien vieraan valtion virkamiesten oikeudesta avustaa kansainvälisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon sekä turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määrittämiseksi tarpeellisten tietojen selvittämisessä. Selvittäminen voisi tapahtua ulkomaalaista suullisesti kuulemalla. Ryhmien jäsenet voisivat näiden tehtävien lisäksi avustaa Maahanmuuttovirastoa myös turvapaikkapuhuttelujen suorittamisessa. Kaikissa tilanteissa isäntjäsenvaltio antaa ohjeet sen alueella toimiville pysyvän joukon ryhmille. Ryhmät noudattavat isäntjäsenvaltion ja viraston yhdessä laatimaa operaatiosuunnitelmaa sekä toimivat isäntjäsenvaltion ohjeiden mukaisesti ja lähtökohtaisesti isäntjäsenvaltion virkamiesten ohjauksessa.

Avustaminen tapahtuisi siis aina Maahanmuuttoviraston ohjauksessa ja tehtävistä ja vastuista sovitaisiin erikseen Euroopan raja- ja merivartiostoviraston kanssa tehtävässä yhteisoperaatiota koskevassa operaatiosuunnitelmassa. Tehtäviään hoitaessaan ryhmien jäsenten on kunnioitettava täysimääräisesti perusoikeuksia, joihin kuuluu pääsy turvapaikkamenettelyjen piiriin, sekä ihmisarvoa ja kiinnitettävä erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin.

131 §. Henkilötuntemerkkien ottaminen. Pykälään lisättäisiin säännös oikeudesta luovuttaa salassapitosäännösten estämättä pykälän nojalla kerättyjä henkilötietoja Euroopan raja- ja merivartiostovirastolle palautusten toteuttamiseksi noudattaen mitä poliisin henkilötietolaissa ja raja- ja merivartiostoasetuksessa säädetään. Ulkomaalaislaissa ei ole säännöksiä ulkomaalaisten henkilötietojen luovuttamisesta Euroopan raja- ja merivartiostovirastolle palautuksiin liittyvien tunnistamistehtävien osalta. Poliisi voi luovuttaa henkilötietoja suoraan kolmanteen maahan ulkomaan viranomaiselle tunnistamista varten, mutta ei raja- ja merivartiostovirastolle. Raja- ja merivartiostoasetuksessa viraston roolia palauttamisessa ja siihen kiinteästi liittyvässä palautettavien henkilöllisyyden selvittämisessä ja matkustusasiakirjojen hankinnassa on laajennettu. Viraston on perusoikeuksia täysimääräisesti kunnioittaen annettava jäsenvaltioille teknistä ja operatiivista apua palautusprosessissa, myös kolmansien maiden kansalaisten henkilöllisyyden selvittämisessä ja muissa palauttamista edeltävissä ja palauttamiseen liittyvissä jäsenvaltioiden toimissa. Viraston on lisäksi avustettava jäsenvaltioita palauttamista varten tarvittavien matkustusasiakirjojen hankinnassa yhteistyössä asiaankuuluvien kolmansien maiden viranomaisten kanssa.

Asetuksen 49 artiklan mukaan virasto voi käyttää asetuksen mukaista yhdenmukaista palauttamisen hallinta-alustaa biografisten tai biometrinen tietojen suojattua siirtoa varten, mukaan lukien kaiken tyyppiset asiakirjat, jotka voidaan katsoa näytöksi tai alustavaksi näytöksi sellaisten kolmansien maiden kansalaisten kansalaisuudesta, joista on tehty palauttamispäätös, jos tällaisten tietojen siirto on tarpeen, jotta virasto voi antaa jäsenvaltion pyynnöstä apua kolmansien maiden kansalaisten henkilöllisyyden ja kansalaisuuden vahvistamisessa yksittäistapauksissa. Tällaisia tietoja ei saa tallentaa alustalle, ja ne on poistettava välittömästi vastaanottovahvistuksen jälkeen.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi ulkomaan viranomaisen lisäksi Euroopan raja- ja merivartiostovirasto tahoksi, jolle pykälän nojalla luovutettuja henkilötietoja voidaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä. Lisäyksellä mahdollistetaan tiivis yhteistyö viraston kanssa ja viraston asetuksen mukainen toiminta palautuksiin liittyen. Tiedonluovuttamisen mahdollistamiseksi virastolle, on lisäksi muutettava poliisin henkilötietolain 31 §:ää.

133 §. Maahantulijoiden rekisteröinti laajamittaisessa maahantulossa. Raja- ja merivartiostoasetuksen 82 artiklassa säädetään pysyvästä joukosta lähetettävien ryhmien jäsenten tehtävistä ja valtuuksista. Tehtäviään hoitaessaan ja valtuuksiaan käyttäessään ryhmien jäsenten on varmistettava täysimääräisesti perusoikeuksien kunnioittaminen ja noudatettava unionin ja kansainvälistä oikeutta ja

isäntäjäsenvaltion kansallista lainsäädäntöä. Asetuksen 40 artiklassa säädetään muuttoliikkeen hallinnan tukiryhmistä. Pysyvän joukon osana muuttoliikkeen hallinnan tukiryhmien antamaan tekniseen ja operatiiviseen tukeen voivat sisältyä muun muassa avustaminen kyseisten kolmansien maiden kansalaisten rekisteröinnissä. Toimivaltaa päätöksentekoon ryhmien jäsenillä ei olisi.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jossa säädettäisiin raja- ja merivartiostoasetuksen mukaisten pysyvien joukkojen ryhmien jäseninä Suomessa olevien vieraan valtion virkamiesten oikeudesta avustaa poliisia ja rajatarkastusviranomaisia järjestelykeskuksessa maahantulijoiden rekisteröinnissä ja ulkomaalaislain 131 §:n 1 momentissa tarkoitettujen henkilötuntemerkkien ottamisessa. Tehtävistä ja vastuista sovittaisiin aina erikseen Euroopan raja- ja merivartiostoviraston kanssa tehtävässä operaatiosuunnitelmassa.

7.7 Laki ulkomaalaisrekisteristä

10 a §. *Henkilötietojen luovuttaminen Euroopan raja- ja merivartiostovirastolle.* Pykälässä säädettäisiin Maahanmuuttoviraston oikeudesta luovuttaa salassapitosäännösten estämättä vapaaehtoisen paluun tukihakemuksella kerättyjä henkilötietoja Euroopan raja- ja merivartiostovirastolle vapaaehtoisen paluun toteuttamiseksi noudattaen mitä raja- ja merivartiostoasetuksessa säädetään. Raja- ja merivartiostoasetuksen 48 artiklan mukaan Euroopan raja- ja merivartiostoviraston antamaan tekniseen ja operatiiviseen apuun palauttamisen alalla kuuluu myös palautusoperaatioiden järjestämisessä ja koordinoimisessa sekä vapaaehtoisia paluita koskevan avun antaminen yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa sekä avustetussa vapaaehtoisessa paluussa jäsenvaltioista auttaminen antamalla apua palautettaville henkilöille palauttamista edeltävissä, palauttamiseen liittyvissä sekä saapumista edeltävissä ja palauttamisen jälkeisissä vaiheissa ottaen huomioon haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden tarpeet.

Raja- ja merivartiostoasetuksen 12 artiklassa säädetään raja- ja merivartiostoviraston ja kansallisten palauttamisesta vastaavien viranomaisten välisestä tietojenvaihtovelvoitteesta. Asetuksen 49 artiklan mukaan jäsenvaltiot siirtävät viraston yhdenmetylle palauttamisen hallinta-alustalle teknisen ja operatiivisen avun antamiseksi tarvittavat tiedot. Säännöksen mukaan henkilötiedot saavat sisältää ainoastaan biografisia tietoja tai matkustajaluetteloja. Vastaanottolain 31 §:ssä säädetään paluun tukemisesta. Vapaaehtoisesti palaava kolmannen maan kansalainen voi hakea säännöksen mukaista vapaaehtoisen paluun avustusta vastaanottokeskukselta tai Maahanmuuttovirastolta vapaaehtoisen paluun tukihakemuksella, jolla kerätään myös hakijan henkilötietoja vapaaehtoisen paluun toteuttamiseksi. Maahanmuuttovirastolla on yksittäistä vastaanottokeskusta paremmat edellytykset koota tarvittavat tiedot ja siirtää ne viraston hallinta-alustalle, joten pykälässä ehdotetaan, että Maahanmuuttovirasto luovuttaa keskitetysti sellaiset vapaaehtoisen paluun tukihakemuksella kerätyt tiedot, jotka virasto asetuksen mukaan tarvitsee teknisen ja operatiivisen avun antamiseksi. Vastaanottolain 58 §:n mukaan Maahanmuuttovirastolla on oikeus saada vastaanottokeskukselta välttämättömät tiedot lain 3 luvun mukaisten tehtävien suorittamiseksi.

7.8 Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa

31 §. *Muu henkilötietojen luovuttaminen ulkomaille.* Ulkomaalaislain 131 §:n 4 momentin mukaan pykälän 1 momentissa tarkoitettut henkilötiedot voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ulkomaan viranomaiselle ulkomaalaisen tunnistamista varten ottaen huomioon, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelystä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annettussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679, henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettussa laissa (1054/2018) ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettussa laissa säädetään. (635/2019).

Ulkomaalaislakia koskevassa muutosehdotuksessa on esitetty muutettavaksi ulkomaalaislain 131 §:n 4 momenttia siten, että pykälän 1 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja voitaisiin luovuttaa Euroopan raja- ja merivartiostolle. Pykälän mukaisten henkilötietojen luovutukseen sovelletaan poliisin henkilötietolakia. Poliisin henkilötietolain 31 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädetään laittomasti maahan saapuneiden ja maassa oleskelevien henkilöiden henkilötietojen luovutuksesta ulkomaille. Mainitun kohdan mukaan poliisi saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa laittomasti maahan saapuneiden ja maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamisesta tehdyissä kansainvälisissä sopimuksissa tai muissa järjestelyissä tarkoitetuille toimivaltaisille viranomaisille henkilötietoja kyseisissä kansainvälisissä sopimuksissa tai järjestelyissä tarkoitettuja tehtäviä varten.

Poliisin henkilötietolain 31 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 kohta, jossa säädettäisiin ulkomaalaislain 131 §:n mukaisten henkilötietojen luovuttamisesta Euroopan raja- ja merivartiostolle, jotta virasto voisi suorittaa täysipainoisesti Euroopan raja- ja merivartiostoasetuksen mukaisia palauttamiseen liittyviä tehtäviä.

8 Voimaantulo

Raja- ja merivartiostoasetuksen pysyvää joukkoa koskevia säännöksiä aletaan soveltaa 1.1.2021 alkaen. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti näiden asetusten säännösten kanssa, eli 1.1.2021.

9 Toimeenpano ja seuranta

Raja- ja merivartiostoasetuksen 121 artiklassa säädetään asetuksen arvioinnista. Komissio tekee viimeistään 5.12.2023 ja sen jälkeen joka neljäs vuosi arvioinnin viraston ja pysyvän joukon toiminnasta. Komissio pyytää arviointia tehdessään näkemyksiä asiaankuuluville sidosryhmiltä. Komissio toimittaa arviointikertomukset ja niitä koskevat päätelmänsä Euroopan parlamentille, neuvostolle ja hallintoneuvostolle.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys laiksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 18/2019 vp). Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaisrekisteristä annettua lakia, joka esitetään kumottavaksi hallituksen esityksessä HE 18/2019 vp. Tämä tulee ottaa huomioon tämän hallituksen esityksen viimeistelyssä.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2021 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Suomen osallistuminen eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvään joukkoon vuonna 2021 raja- ja merivartiostoasetuksen Suomelle asettamien velvoitteiden mukaisesti otetaan huomioon 4 270 000 euron lisäyksenä valtion vuoden 2021 talousarvioesityksessä momentilla 26.20.01 (Rajavartiolaituksen toimintamenot). Rajavartiolaitos vastaa vuonna 2021 myös muiden viranomaisten palkkakustannuksista näiden osallistuessa pysyvään joukkoon Suomen kiintiössä.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Raja- ja merivartiostoasetus on EU:n säädös, joka on kaikilta osiltaan velvoittava ja jota sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädäntö on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin oikeuskäytännössä määriteltyjen edellytysten mukaisesti (PeVL 20/2017 vp, s. 6 ja PeVL 51/2014 vp, s. 2/II). EU-tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallista sääntelyä ei saa antaa asetuksen soveltamisalalla, ellei asetus nimenomaisesti velvoita tai valtuuta täydentävään kansalliseen sääntelyyn tai muuhun päätöksentekoon (asia 34/73, Variola, tuomio 10.10.1973, asia 50/76, Amsterdam Bulb, tuomio 2.2.1977, 33 kohta).

Perustuslain 1 §:n täysivaltaisuussäännöksiä tulkittaessa on vakiintuneesti otettu huomioon Suomen jäsenyys useissa kansainvälisissä järjestöissä ja erityisesti Euroopan unionissa (HE 1/1998 vp, s. 71—72, PeVL 56/2006 vp, s. 2/II ja PeVL 1/2007 vp, s. 2/II, PeVM 9/2010 vp, s. 10/I). Perustuslain täysivaltaisuussäännösten tulkitseminen siitä lähtökohdasta, että Suomi on Euroopan unionin jäsen, tarkoittaa perustuslakivaliokunnan kannan mukaisesti sen seikan huomioon ottamista, että jäsenyys on merkinnyt nimenomaan täysivaltaisuuden rajoituksia julkisen vallan eri lohkoilla (PeVL 1/2007 vp, s. 2—3, PeVL 36/2006 vp, s. 5/I). Käytännössä tulkinta on vaikuttanut siihen, että sellaisia velvoitteita, joilla on liityntä Euroopan unioniin, on lähtökohtaisesti pidetty täysivaltaisuussäännösten kannalta ongelmattomina (PeVM 9/2010 vp, s. 10/I).

Perustuslakivaliokunta on aiemmin käsitellyt lausunnoissaan Euroopan unionin rajavalvontasääntelyä (PeVL 23/2017 vp, PeVL 3/2016 vp, PeVL 9/2009 vp, PeVL 1/2007 vp ja PeVL 28/2002 vp). Lausunnossaan kumotusta raja- ja merivartiostoasetuksesta perustuslakivaliokunta totesi, että ehdotetussa sääntelyssä oli valiokunnan mielestä kysymys lähinnä EU:n ulkorajojen valvontaa koskevien yhteistyömuotojen edelleen kehittämistä. Huolimatta ylikansallisten piirteiden selvästä lisääntymisestä oli valiokunnan mielestä selvää, että Euroopan unionin perussopimuksessa annetun toimivallan puitteissa toimittaessa tällainen sääntely ei ole perustuslain täysivaltaisuussääntelyn kannalta ongelmallista (PeVL 3/2016 vp, s. 6).

Pysyvän joukon ryhmien jäsenten tehtävät ja toimivaltuudet vastaavat pääosin kumotun raja- ja merivartiostoasetuksen mukaisia toimivaltuuksia. Raja- ja merivartiostoviraston lähettämät ryhmät ovat jatkossakin isäntjäsenvaltion johdossa. Ryhmien jäsenten on tehtäviään suorittaessaan ja toimivaltuutensa käyttäessään noudatettava unionin ja kansainvälistä oikeutta sekä otettava huomioon perusoikeudet ja isäntjäsenvaltion kansallinen lainsäädäntö. Ryhmien jäsenet voivat suorittaa tehtäviä ja käyttää toimivaltuutta vain isäntjäsenvaltion ohjeiden mukaisesti ja pääsääntöisesti isäntjäsenvaltion rajavartioiden läsnä ollessa. Ryhmien jäsenillä on kotijäsenvaltion ja isäntjäsenvaltion tai luokan 1 jäsenten osalta raja- ja merivartiostoviraston luvalla oikeus voimankäyttöön tehtäviään suorittaessaan isäntjäsenvaltion rajavartioiden läsnä ollessa ja sen kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Ryhmien jäseniä kohdellaan rikosoikeudellisen vastuun osalta samalla tavalla kuin isäntjäsenvaltion virkamiehiä. Siviilioikeudellisen vastuun osalta isäntjäsenvaltio on vastuussa heidän virantoimituksessa aiheuttamista vahingoista, ellei vahinko johdu törkeästä huolimattomuudesta tai tahallisesta väärinkäytöksestä.

Raja- ja merivartiostoasetus ei tarkoita itsenäisesti käytettävien rajavalvonnan toimivaltuuksien antamista virastolle tai pysyvän joukon ryhmien jäsenille Suomessa. Asetus mahdollistaa pysyvän joukon ryhmien jäsenten valtuuttamisen toimimaan jäsenvaltion puolesta samoin kuin voimankäytön niin, että jäsenvaltion virkamiehet eivät ole läsnä. Isäntjäsenvaltio voi myös valtuuttaa ryhmien jäsenet tekemään päätöksiä pääsyn epäämisestä ja viisumin epäämisestä rajalla.

Maahanmuuttoviraston osalta pysyvän joukon ryhmien jäsenet eivät tulisi käyttämään Maahanmuuttovirastolle laissa säädettyä toimivaltaa eli tekemään päätöksiä, vaan näiden tehtävät olisivat lähinnä Maahanmuuttoviraston avustamista muun muassa neuvontaa, ohjaamista ja kehittämistä. Näiden osalta olisi lähinnä kyse tavanomaisista kansainvälisistä yhteistyötehtävistä, jotka eivät muodostu julkisen vallan käytön kannalta merkityksellisiksi. Siltä osin kuin joukkojen jäsenet voisivat turvapaikkamenettelyssä osallistua esimerkiksi hakijan henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon sekä hakemuksesta vastuussa olevan valtion selvittämiseen hakijaa kuulemalla ja turvapaikkapuhuttelun suorittamiseen, kyse voisi olla myös päätöksenteon kannalta merkityksellisistä käsittelytoimista ja osallistumisesta julkisen vallan käyttöön.

Asetus ei myöskään vaikuta kansallisen turvallisuuden toimivaltaan. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaan erityisesti kansallinen turvallisuus säilyy yksinomaan kunkin jäsenvaltion vastuulla.

Henkilötietojen suoja

Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (esim. PeVL 79/2018 vp, PeVL 14/2018 vp, PeVL 1/2018 vp, PeVL 25/2005 vp). Tällä on merkitystä erityisesti henkilötietojen suojan kannalta.

Perustettavassa keskustason palautustenhallintajärjestelmässä voidaan käsitellä henkilötietoja, jos ne ovat tarpeen, jotta virasto voi antaa teknistä ja operatiivista apua palautuksissa. Henkilötiedot saavat sisältää ainoastaan biografisia tietoja tai matkustajaluetteloja. Asetus sisältää myös tietojenvaihtovelvoitteen, jonka avulla varmistetaan, että virasto ja rajaturvallisuudesta sekä palauttamisesta vastaavat kansalliset viranomaiset voivat hoitaa niille annetut tehtävät. Myös viraston kolmansille maille antama tekninen ja operatiivinen apu laajenee.

Perusoikeuskirjan määräykset tulee ottaa huomioon laadittaessa EU-säädöksen täytäntöönpanon edellyttämää kansallista sääntelyä. Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja on turvattu EU:n oikeudessa erityisesti EU:n perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa. EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklan mukaan jokaisella on oikeus siihen, että hänen yksityis- ja perhe-elämänsä, kotiaan sekä viestejään kunnioitetaan. Perusoikeuskirjan 8 artiklan 1 kohdassa turvataan jokaisen oikeus henkilötietojensa suojaan. Saman artiklan 2 kohdan mukaan tällaisten tietojen käsittelyn on oltava asianmukaista ja sen on tapahduttava tiettyä tarkoitusta varten ja asianomaisen henkilön suostumuksella tai muun laissa säädetyn oikeuttavan perusteen nojalla. Jokaisella on oikeus tutustua niihin tietoihin, joita hänestä on kerätty, ja saada ne oikaistuksi. Siltä osin kuin henkilötietojen käsittely sisältää biometristen tietojen käsittelyä, se merkitsee paitsi EU:n yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklan tarkoittamaan erityiseen henkilötietoryhmään kuuluvien henkilötietojen käsittelyä, myös perustuslakivaliokunnan tarkoittamaa arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä, ja siihen liittyvä henkilötietojen käsittely voi kohdistua laajaan henkilötietojen joukkoon. Arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyn voidaan perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan katsoa koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 1/2018 vp, PeVL 37/2013 vp, s. 2/I). Tällaisen henkilötietojen käsittelyn osalta on erityisen tärkeää varmistaa, että yksityisyyden suojan rajoitustoimet ovat välttämättömiä ja oikeasuhteisia.

Perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaan perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien käyttämistä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla sekä kyseisten oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä kunnioittaen. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti rajoituksia voidaan säätää ainoastaan, jos ne ovat välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia.

Unionin rajavalvonta- ja maahanmuuttopolitiikka kohdistuu henkilöihin ja tästä syystä asetus sisältää lukuisia säännöksiä, joissa tarkoitettuun toimintaan liittyy henkilötietojen käsittelyä. Lisäksi tilannekuvaan sisältyvät laivojen ja ilma-alusten tunnistenumerot katsotaan myös henkilötiedoiksi. Yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan kohdistuvat rajoitukset perustuvat lakiin, sillä niistä säädetään laintasoisesti asetuksessa. Asetuksen tavoitteita, joilla pyritään turvaamaan eurooppalaisen yhdenmetyt rajaturvallisuuden tehokas toteuttaminen ulkorajoilla, muuttoliikkeiden tehokas hallinta, sisäisen turvallisuuden korkea taso unionin sisällä ja henkilöiden häiriötön liikkuminen vapaan liikkuvuuden alueen sisällä, voidaan pitää unionin oikeudessa tunnustettujen yleisten etujen mukaisina. Yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa rajoittavat vaikutukset ovat oikeutettuja EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien valossa, koska ne ovat suhteellisuusperiaatteen mukaisia. Ne ovat välttämättömiä siten, etteivät ne mene pidemmälle kuin on välttämätöntä niillä tavoiteltujen päämäärien saavuttamiseksi.

Myös perustuslakivaliokunta on arvioidessaan tällaista sääntelyä yleensä katsonut, että sääntelyä on tarkasteltava perustuslain 10 §:n kannalta. Sen 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa tämän säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja sisältyy osittain samassa momentissa turvatun yksityiselämän suojan piiriin. Kysymys on kaiken kaikkiaan siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa (ks. esim. PeVL 13/2016 vp, s. 3—4). Yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta keskeisimmäksi asetuksessa muodostuu kysymys biometrinen tunnisteen käsitte-lystä (ks. PeVL 33/2016 vp, s. 4, PeVL 29/2016 vp, s. 4—5 ja niissä viitattu oikeuskäytäntö). Merkityksellistä on, että biometrisiä tunnisteita sisältäviin laajoihin tietokantoihin saattaa liittyä tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (PeVL 13/2016 vp, s. 4, PeVL 14/2009 vp, s. 3/I). Perustuslakivaliokunta on myös edellyttänyt, että arkaluontoisten tietojen käsittely rajataan täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (ks. esim. PeVL 13/2017 vp, s. 5 ja PeVL 3/2017 vp, s. 5). Raja- ja merivartiostoasetuksen 49 artiklassa säädetään biografisten ja biometrinen tietojen siirrosta, käsitte-lystä ja poistamisesta. Asetukseen sisältyy myös muun muassa kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseen liittyvää toimintaa, mukaan lukien jäsenvaltioille annettava tuki matkustusasiakirjojen hankkimiseksi. Perustuslakivaliokunta on myös vakiintuneessa käytännössään suhtautunut torjuvasti tällaisten tietojen luovuttamiseen kolmansille maille, mutta katsonut että SIS-palautusasetuksen nojalla tallennettuja tietoja voidaan tietyin edellytyksin antaa kolmannelle valtiolle, kun kyse on laittomasti maassa oleskelevan kolmannen maan kansalaisen, jota ollaan palauttamassa, tunnistamisesta henkilöllisyys- tai matkustusasiakirjan myöntämistä varten. (ks. esim. PeVL 13/2017 vp, PeVL 28/2016 vp, s. 7 ja siinä viitatus lausunnot). Lisäksi erityisesti palautustoimintaan liittyvät säännökset kytkeytyvät läheisesti perusoikeuskirjan 18, 19 ja 47 artiklan lisäksi 3(1) ja 6 artiklaan (oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen, oikeus vapauteen ja turvallisuuteen).

Raja- ja merivartiostoasetuksen johdanto-osan kappaleen 79 mukaan sellaisten kolmansien maiden kansalaisten palauttaminen, jotka eivät täytä tai jotka eivät enää täytä jäsenvaltioihin tulon tai jäsenvaltioissa oleskelun tai asumisen edellytyksiä, on olennainen osa kattavia toimia, joilla pyritään puuttamaan laittomaan maahanmuuttoon, sekä tärkeää yleistä etua koskeva merkittävä kysymys. Vapaehtoisen palaajan henkilötietoja on välttämätöntä luovuttaa Euroopan raja- ja merivartiostolle,

jotta se voi auttaa raja- ja merivartiostoasetuksen 48 artiklan mukaisesti vapaaehtoisen paluun toteuttamisessa. Raja- ja merivartiostoasetuksen 49 artiklan 1 kohdassa säädetään siitä, millaisia tietoja voidaan siirtää ja edellytyksistä siirron tekemiselle. Säännökset rajoittavat luovutettavien tietojen sisältöä ja tilanteita, joissa tietoja voidaan luovuttaa.

Raja- ja merivartiostoasetuksesta seuraa jäsenvaltiolle velvoite luovuttaa vapaaehtoiseen paluuseen liittyviä henkilötietoja Euroopan raja- ja merivartiostolle, joten viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 29 §:n mukaisen salassapidon murtamiseksi ehdotetaan siitä säädettyään erikseen ulkomaalaisrekisterilain 10 a §:ssä. Perustuslakivaliokunta on antanut merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevan sääntelyn kattavuutta, täsmällisyyttä ja sisältöä (ks. esim. PeVL 73/2018 vp, s. 8, PeVL 15/2018 vp, s. 39, PeVL 38/2016 vp, s. 3). Vastaanottokeskus tai Maahanmuuttovirasto kerää vapaaehtoisen paluun toteuttamiseksi tarvittavat henkilötiedot vapaaehtoisen paluun tukihakemuksella ja ehdotettavan säännöksen mukaan Maahanmuuttovirasto luovuttaisi ne samaan käyttötarkoitukseen Euroopan raja- ja merivartiostolle. Tukihakemuksella kerättävät tiedot ovat tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 alakohdan mukaisia henkilötietoja. Jos hakija tarvitsee erityistä apua matkan aikana, hänen tulee ilmoittaa tätä koskevat terveystietonsa vapaaehtoisen paluun tukihakemuksella. Terveystiedot ovat tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaisiin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Vapaaehtoisen paluun hakemuksella ei kerätä palaajista muita erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tai arkaluonteisia tietoja. Maahanmuuttoviraston Euroopan raja- ja merivartiostolle vapaaehtoisen paluun toteuttamiseksi luovuttamat tiedot rajoittuivat palaajalta vapaaehtoisen paluun hakemuksella kerättyihin tietoihin.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Koska raja- ja merivartiostoasetuksessa on säännöksiä, joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

LAKIEHDOTUKSET

1.

Laki

rajavartiolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rajavartiolain (578/2005) 15 a, 15 b ja 35 a §, sellaisina kuin ne ovat laissa 619/2017, ja *lisätään* lakiin uusi 35 i § seuraavasti:

15 a §

Tuki Euroopan raja- ja merivartiostolta

Valtioneuvoston yleisistunto päättää eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1896 (*raja- ja merivartiostoasetus*) 37 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun nopean rajaintervention käynnistämistä koskevan pyynnön esittämisestä Euroopan raja- ja merivartiostolle. Jos yleiseen järjestykseen, sisäiseen turvallisuuteen tai kansanterveyteen kohdistuva uhka kuitenkin välttämättä edellyttää pyynnön kiireellistä esittämistä, sisäministeri voi esittää pyynnön, kunnes valtioneuvoston yleisistunto ratkaisee asian.

Valtioneuvoston yleisistunto päättää toimenpiteistä Suomen vastaanottaessa raja- ja merivartiostoasetuksen 42 artiklan mukaista apua kiireellisiä toimia edellyttävässä tilanteessa ulkorajalla.

Mitä päätöksenteosta 1 momentissa säädetään, sovelletaan, jollei kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetusta laista (418/2017) muuta johdu.

15 b §

Eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvän joukon ja Euroopan raja- ja merivartiostoviraston toimintaan osallistuminen

Sisäministeriö päättää sisäasiainhallinnon viranomaisten vuosittaisesta osallistumisesta eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvän joukon toimintaan.

Rajavartiolaitos koordinoi Euroopan yhdenmetyt rajaturvallisuuden toimeenpanon Suomessa ja Suomen osallistumisen Euroopan raja- ja merivartiostoviraston toimintaan.

Rajavartiolaitos päättää osallistumisestaan Euroopan raja- ja merivartiostoviraston muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan sekä raja- ja merivartiostoasetuksessa tarkoitetun teknisen tai operatiivisen avun antamisesta ja pyytämisestä toimialallaan.

Rajavartiolaitoksen esikunta on raja- ja merivartiostoasetuksen 13 artiklassa tarkoitettu kansallinen yhteyspiste ja ylläpitää 21 artiklassa tarkoitettua kansallista koordinoitikeskusta.

Mitä päätöksenteosta 3 momentissa säädetään, sovelletaan, jollei kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetusta laista muuta johdu.

35 a §

Euroopan raja- ja merivartiostoviraston koordinoimiin operaatioihin Suomessa osallistuvan pysyvän joukon ryhmän jäsenen toimivaltuudet ja oikeus voimakeinojen käyttämiseen

Suomen esittämän pyynnön johdosta tai raja- ja merivartiostoasetuksen 42 artiklan perusteella Suomeen lähetetyn pysyvän joukon ryhmän jäsenellä on tässä laissa rajavartiomiehelle säädetty toimivalta suorittaa toimivaltaisen suomalaisen virkamiehen ohjeiden mukaisesti Schengenin rajasäännösten mukaisia tehtäviä lukuun ottamatta 14 artiklan mukaista päätöstä evätä maahanpääsy sekä Euroopan unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivan viraston koordinoiman operatiivisen yhteistyön puitteissa suoritettavaa ulkoisten merirajojen valvontaa koskevista säännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 656/2014 mukaisia tehtäviä.

Lisäksi mainitulla pysyvän joukon ryhmän jäsenellä on 35 §:n 1 momentissa säädetty oikeus voimakeinojen käyttämiseen toimivaltaisen suomalaisen virkamiehen läsnä ollessa, jos hänen kotijäsenvaltionsa tai Euroopan raja- ja merivartiostovirasto on antanut siihen suostumuksen raja- ja merivartiostoasetuksen 82 artiklan 7 kohdan mukaisesti eikä oikeutta ole rajoitettu raja- ja merivartiostoasetuksen 38 artiklassa tarkoitetussa toimintasuunnitelmassa tai 43 artiklassa tarkoitetuissa Suomen antamissa ohjeissa.

35 i §

Rajavartiomiehen toimivaltuudet raja- ja merivartiostoasetuksen mukaisissa tehtävissä

Rajavartiomiehen suorittaessa raja- ja merivartiostoasetuksessa tarkoitettua tehtävää hänen toimivaltuuksiinsa sovelletaan Suomessa toteutettavassa virkatehtävässä sovellettavia säännöksiä. Rajavartiomiehen toimivaltuudet eivät kuitenkaan voi ylittää raja- ja merivartiostoasetuksen 82 artiklan 2 kohdan perusteella määräytyviä toimivaltuuksia.

2.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 36 § ja *lisätään lakiin uusi* 22 a § seuraavasti:

22 a §

Tietojen saanti kansallista tilannekuvaa varten

Rajavartiolaitoksella on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, oikeus saada eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1896 (*raja- ja merivartiostoasetus*) 25 artiklassa tarkoitetun kansallisen tilannekuvan tuottamiseksi ja ylläpitämiseksi tarvittavia 24 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan a alakohdan mukaisia tietoja salassapitosäännösten estämättä seuraavasti:

- 1) poliisilta ja Tullilta tapahtumatietoja rajat ylittävstä rikollisuudesta;
- 2) Maahanmuuttovirastolta tietoja sisärajoilla tapahtuvasta liikkeestä sekä kansainvälistä suojelua hakevista ulkomaalaisista;
- 3) hätäkeskustietojärjestelmästä tapahtumatietoja muiden viranomaisten hälytystehtävistä, jos hälytystehtävällä on liittynyt rajaturvallisuuteen tai rajat ylittävään rikollisuuteen;
- 4) ilmailuviranomaisilta ja liikenteen ohjauspalvelun tarjoajalta tapahtumatietoja ilmaliikenteestä, sen valvonnasta ja ilma-alusten sijainnista ilmaliikenteen tietojärjestelmistä, sekä muista ilmailun tietojärjestelmistä, jos tiedoilla on liittynyt rajaturvallisuuteen.

36 §

Henkilötietojen luovuttaminen Euroopan unionin rajavalvontayhteistyössä

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 7–11 ja 15 §:ssä tarkoitettuja henkilö-tietoja:

- 1) toisen Euroopan unionin jäsenvaltion ja Schengenin rajasäännöstöä soveltavan muun valtion raja-valvonnasta vastaavalle viranomaiselle rajavalvonnan suorittamista varten;
- 2) Euroopan raja- ja merivartiostolle, viraston yhteyshenkilölle sekä viraston koordinoimaan ope-raatioon osallistuvalla pysyvän joukon ryhmän jäsenelle noudattaen, mitä raja- ja merivartiostoase-tuksessa säädetään;
- 3) rajavartiolain 15 d §:n 1 momentissa tarkoitettua rajaturvallisuusapua antavalle Euroopan unionin jäsenvaltion virkamiehelle Suomen esittämän avunpyynnön edellyttämien toimenpiteiden suoritta-mista varten.

Tässä pykälässä tarkoitettut tiedot saadaan luovuttaa myös tietojoukkona.

3.

Laki meripelastuslain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään meripelastuslain (1145/2001) 12 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 640/2019, uusi 2 mo-mentti seuraavasti:

12 § *Meripelastusrekisteri*

Meripelastustapahtumaa koskevia tietoja voidaan käsitellä salassapitosäännösten estämättä myös eu-rooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 ku-moamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1896 25 artiklassa tar-koitettun kansallisen tilannekuvan tuottamiseksi ja ylläpitämiseksi, jos tapahtumalla on liityntä raja-turvallisuuteen.

4.

Laki

poliisilain 9 luvun 9 i ja 9 j §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan poliisilain (872/2011) 9 luvun 9 i ja 9 j §, sellaisina kuin ne ovat laissa 621/2017, seuraavasti:

9 luku Erinäiset säännökset

9 i §

Eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvän joukon ja Euroopan raja- ja merivartiostoviraston toimintaan osallistuminen

Poliisihallitus päättää:

1) poliisimiesten asettamisesta Euroopan raja- ja merivartioston pysyvään joukkoon eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta ja Euroopan parlamentin sekä neuvoston asetusten (EU) 2013/1052 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta annetun asetuksen (EU) 1896/2019 (raja- ja merivartiostoasetus) 2 artiklan 16 kohdassa tarkoitetuksi operatiiviseksi henkilöstöksi ja Euroopan raja- ja merivartiostoviraston muuhun toimintaan;

2) raja- ja merivartiostoasetuksen 52 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun suostumuksen antamisesta tai pyynnön esittämisestä Euroopan raja- ja merivartiostovirastolle saada Suomessa käyttöön palautusryhmiä.

Poiketen siitä, mitä Poliisihallituksen päätöksenteosta 1 momentin 1 kohdassa säädetään, suojelupoliisi päättää suojelupoliisin poliisimiesten asettamisesta 1 momentin 1 kohdan mukaisesti Euroopan raja- ja merivartioston pysyvään joukkoon ja Euroopan raja- ja merivartiostoviraston muuhun toimintaan;

Sisäministeriö päättää suostumuksen antamisesta tai pyynnön esittämisestä Euroopan raja- ja merivartiostovirastolle raja- ja merivartiostoasetuksen 53 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun palautusinterventtion käynnistämisestä Suomessa sekä 53 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta nopean palautusinterventtion käynnistämisestä Suomessa.

Poliisihallituksen on viipymättä ilmoitettava sisäministeriölle 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetusta palautusryhmiä koskevasta suostumuksesta tai pyynnöstä. Poikkeuksellisessa tilanteessa sisäministeriö voi päättää jo annetun suostumuksen tai esitetyn pyynnön peruuttamisesta tai lopettaa Poliisihallituksen käynnistämän yhteistyön.

Edellä 1 momentin 1 kohdan nojalla pysyvään joukkoon asetetun poliisimiehen suorittaessa raja- ja merivartiostoasetuksessa tarkoitettua tehtävää raja- ja merivartiostoviraston pysyvän joukon operatiivisessa henkilöstössä hänen toimivaltuuksiinsa sovelletaan raja- ja merivartiostoasetusta. Poliisimiehen toimivaltuudet voimakeinojen käytössä, mukaan lukien virka-aseiden ammusten ja varusteiden kantaminen ja käyttö, eivät kuitenkaan voi ylittää niitä toimivaltuuksia, joihin hän olisi oikeutettu Suomessa toteutettavassa poliisimiehen virkatehtävässä. Raja- ja merivartiostoasetuksen mukaisiin tehtäviin osallistuvaan poliisimieheen sovelletaan tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä annettua lakia.

Mitä päätöksenteosta 1–3 momentissa säädetään, sovelletaan, jollei kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetusta laista muuta johdu.

9 j §

Vieraan valtion virkamiehen toimivaltuudet Euroopan raja- ja merivartiostoviraston palauttamistehtävissä

Osallistuessaan Suomessa raja- ja merivartiostoasetuksen 52 artiklan 1 kohdassa sekä 53 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuun toimintaan vieraan valtion toimivaltaisella virkamiehellä on oikeus suomalaisen poliisimiehen ohjeiden mukaisesti käyttää sellaisia poliisimiehelle kuuluvia toimivaltuuksia,

joita suomalainen poliisimies hänelle toimivaltansa nojalla osoittaa. Vieraan valtion toimivaltaisella virkamiehellä on oikeus suomalaisen poliisimiehen ohjauksessa käyttää sellaisia voimakeinoja, joita poliisimies toimivaltansa nojalla hänelle osoittaa.

Vieraan valtion 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan osallistuvalla toimivaltaisella virkamiehellä on lähettävän valtion suostumuksella oikeus kantaa asetta, ammuksia ja muita varusteita.

Vieraan valtion toimivaltaisella virkamiehellä on oikeus käyttää voimankäyttövälinettä vain jos suomalainen poliisimies toimivaltansa rajoissa yksittäistapauksessa hänet siihen valtuuttaa, jollei raja- ja merivartiostoasetuksen 82 artiklasta muuta johdu.

Vieraan valtion toimivaltaiseen virkamieheen, joka käyttää suomalaisen virkamiehen valtuuttamana voimakeinoja, voimankäyttövälineitä tai turvautuu hätävarjeluun, sovelletaan 2 luvun 17 §:n 1 ja 2 momenttia. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä sekä hätävarjeluun liioittelusta 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä.

Mitä 1 ja 3 momentissa säädetään suomalaisesta poliisimiehestä, sovelletaan myös suomalaiseen rajavartiomieheen.

5.

Laki

ampuma-aselain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ampuma-aselain (1/1998) 17 §:n 13 kohta, sellaisena kuin se on laissa 622/2017 seuraavasti:

17 §

Soveltamisalaa koskevat poikkeukset

Tämä laki ei koske:

-----

13) eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/1896 tarkoitettuille Suomen alueella toimiville Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehille pysyvän joukon ryhmien jäsenille kuuluvien ampuma-aseiden, aseosien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta ja niiden hallussapitoa;

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaalaislain (301/2004) 131 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 635/2019, sekä

lisätään 95 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 194/2015 ja 437/2019, uusi 5 momentti, 97 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 501/2016, uusi 4 momentti ja 133 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 749/2011, uusi 5 momentti seuraavasti:

95 §

Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättäminen

Eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1896 (*raja- ja merivartiostoasetus*) mukaisen eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvästä joukosta lähetetyn ryhmän jäsenenä Suomessa oleva vieraan valtion toimivaltainen virkamies voi avustaa poliisia ja rajatarkastusviranomaista kansainvälisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen rekisteröintiin liittyvissä tehtävissä poliisimiehen tai rajatarkastusviranomaisen virkamiehen ohjauksessa.

97 §

Turvapaikkatutkinta

Raja- ja merivartiostoasetuksen mukaisen eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvästä joukosta lähetetyn ryhmän jäsenenä Suomessa oleva vieraan valtion toimivaltainen virkamies voi avustaa Maahanmuuttovirastoa 1 ja 2 momentissa mainituissa tehtävissä Maahanmuuttoviraston ohjauksessa.

131 §

Henkilötuntemerkkien ottaminen

Edellä 1 momentissa tarkoitetut henkilötiedot voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ulkomaan viranomaiselle ja Euroopan raja- ja merivartiostolle ulkomaalaisen tunnistamista varten ottaen huomioon, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679, henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetussa laissa (1054/2018) ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetussa laissa säädetään.

133 §

Raja- ja merivartiostoasetuksen mukaisen eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvästä joukosta lähetetyn ryhmän jäsenenä Suomessa oleva vieraan valtion toimivaltainen virkamies voi avustaa poliisia ja rajatarkastusviranomaista 3 momentissa mainituissa tehtävissä ja 131 §:n 1 momentissa tarkoitettujen henkilötuntemerkkien ottamisessa poliisimiehen tai rajatarkastusviranomaisen virkamiehen ohjauksessa.

7.

Laki

ulkomaalaisrekisteristä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään ulkomaalaisrekisteristä annettuun lakiin (1270/1997) uusi 10 a § seuraavasti:

10 a §

Henkilötietojen luovuttaminen Euroopan raja- ja merivartiostolle

Maahanmuuttovirasto saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa vapaaehtoisen paluun tukihakemuksella kerättyjä henkilötietoja Euroopan raja- ja merivartiostolle vapaaehtoisen paluun toteuttamiseksi noudattaen, mitä eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/1896 säädetään.

8.

Laki

henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 31 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 31 §:n 2 momentti seuraavasti:

31 §

Muu henkilötietojen luovuttaminen ulkomaille

Poliisi saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa:

- 1) laittomasti maahan saapuneiden ja maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamisesta tehdyissä kansainvälisissä sopimuksissa tai muissa järjestelyissä tarkoitetuille toimivaltaisille viranomaisille henkilötietoja kyseisissä kansainvälisissä sopimuksissa tai järjestelyissä tarkoitettuja tehtäviä varten;
- 2) muun valtion asevalvonnasta vastaavalle viranomaiselle ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimista, hallussapitoa, siirtoa, tuontia ja vientiä koskevia henkilötietoja, jos tietojen luovuttaminen on asevalvonnan kannalta välttämätöntä;
- 3) Euroopan raja- ja merivartiostolle ulkomaalaislain 131 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi käsiteltäviä henkilötietoja noudattaen, mitä eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/1896 säädetään.

LIITE Rinnakkaistekstit

1.

Laki

rajavartiolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rajavartiolain (578/2005) 15 a, 15 b ja 35 a §, sellaisina kuin ne ovat laissa 619/2017, ja *lisätään* lakiin uusi 35 i § seuraavasti:

15 a §	15 a §
<i>Tuki Euroopan raja- ja merivartiostolta</i>	<i>Tuki Euroopan raja- ja merivartiostolta</i>
Valtioneuvoston yleisistunto päättää Eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/399 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 863/2007, neuvoston asetuksen (EY) N:o 2007/2004 ja neuvoston päätöksen 2005/267/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/1624 (<i>raja- ja merivartiostoasetus</i>) 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun nopean rajaintervention käynnistämistä koskevan pyynnön esittämisestä Euroopan raja- ja merivartiostolle. Jos yleiseen järjestykseen, sisäiseen turvallisuuteen	Valtioneuvoston yleisistunto päättää eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1896 (<i>raja- ja merivartiostoasetus</i>) 37 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun nopean rajaintervention käynnistämistä koskevan pyynnön esittämisestä Euroopan raja- ja merivartiostolle. Jos yleiseen järjestykseen, sisäiseen turvallisuuteen tai kansanterveyteen kohdistuva uhka kuitenkin välttämättä edellyttää pyynnön kiireellistä esittämistä, sisäministeri voi esittää pyynnön, kunnes valtioneuvoston yleisistunto ratkaisee asian.

<p>teen tai kansanterveyteen kohdistuva uhka kuitenkin välttämättä edellyttää pyynnön kiireellistä esittämistä, sisäministeri voi esittää pyynnön, kunnes valtioneuvoston yleisistunto ratkaisee asian.</p> <p>Valtioneuvoston yleisistunto päättää toimenpiteistä Suomen vastaanottaessa raja- ja merivartiostoasetuksen 19 artiklan mukaista apua kiireellisiä toimia edellyttävässä tilanteessa ulkorajalla.</p> <p>Mitä päätöksenteosta 1 momentissa säädetään, sovelletaan, jollei kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetusta laista (418/2017) muuta johdu.</p> <p style="text-align: center;">15 b §</p> <p style="text-align: center;"><i>Euroopan raja- ja merivartiostoviraston toimintaan osallistuminen ja teknisen tai operatiivisen avun antaminen ja pyytäminen</i></p> <p>Raja- ja merivartiostoasetuksen 17 artiklan 9 kohdassa tarkoitetusta rajavartioiden antamisesta Euroopan raja- ja merivartiostoviraston nopeaan rajainterventioon käytettäväksi päättää raja- ja merivartiostoasetuksessa vahvistetun Suomen kiintiön rajoissa rajavartiolaitoksen päällikkö.</p> <p>Rajavartiolaitos päättää osallistumisestaan Euroopan raja- ja merivartiostoviraston ~~muuhun operatiivisiin~~ ja muuhun toimintaan sekä raja- ja merivartiostoasetuksessa tarkoitetun teknisen tai operatiivisen avun antamisesta ja pyytämisestä toimialallaan.</p> <p>Rajavartiolaitoksen esikunta on raja- ja merivartiostoasetuksen 23 artiklassa tarkoitettu kansallinen yhteyspiste.</p>	<p>Valtioneuvoston yleisistunto päättää toimenpiteistä Suomen vastaanottaessa raja- ja merivartiostoasetuksen 42 artiklan mukaista apua kiireellisiä toimia edellyttävässä tilanteessa ulkorajalla.</p> <p>Mitä päätöksenteosta 1 momentissa säädetään, sovelletaan, jollei kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetusta laista (418/2017) muuta johdu.</p> <p style="text-align: center;">15 b §</p> <p style="text-align: center;"><i>Eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvän joukon ja Euroopan raja- ja merivartiostoviraston toimintaan osallistuminen</i></p> <p>Sisäministeriö päättää sisäasiainhallinnon viranomaisten vuosittaisesta osallistumisesta eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvän joukon toimintaan.</p> <p>Rajavartiolaitos koordinoi Euroopan yhdenmukaisen rajaturvallisuuden toimeenpanon Suomessa ja Suomen osallistumisen Euroopan raja- ja merivartiostoviraston toimintaan.</p> <p>Rajavartiolaitos päättää osallistumisestaan Euroopan raja- ja merivartiostoviraston muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan sekä raja- ja merivartiostoasetuksessa tarkoitetun teknisen tai operatiivisen avun antamisesta ja pyytämisestä toimialallaan.</p> <p>Rajavartiolaitoksen esikunta on raja- ja merivartiostoasetuksen 13 artiklassa tarkoitettu kansallinen yhteyspiste ja ylläpitää 21 artiklassa tarkoitettua kansallista koordinoitikeskusta.</p>
--	--

Mitä päätöksenteosta 2 momentissa säädetään, sovelletaan, jollei kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetusta laista muuta johdu.

35 a §

Euroopan raja- ja merivartiostoviraston koordinoimiin operaatioihin ja pilottihankkeisiin Suomessa osallistuvan virkamiehen toimivaltuudet ja oikeus voimakeinojen käyttämiseen

Suomen esittämän pyynnön johdosta tai raja- ja merivartiostoasetuksen 19 artiklan perusteella Suomeen lähetetyn nopean rajainterventoryhmän jäsenellä ja Suomessa toteutettavaan yhteiseen operaatioon ja pilottihankkeeseen osallistuvalla vierailevalla virkamiehellä on tässä laissa rajavartiomiehelle säädetty toimivalta suorittaa toimivaltaisen suomalaisen virkamiehen ohjeiden mukaisesti Schengenin rajasäännösten mukaisia tehtäviä lukuun ottamatta 14 artiklan mukaista päätöstä evätä maahanpääsy.

Lisäksi mainitulla virkamiehellä on 35 §:n 1 momentissa säädetty oikeus voimakeinojen käyttämiseen toimivaltaisen suomalaisen virkamiehen läsnä ollessa, jos hänen kotijäsenvaltionsa on antanut siihen suostumuksen eikä oikeutta ole rajoitettu raja- ja merivartiostoasetuksen 16 artiklassa tarkoitetussa toimintasuunnitelmassa tai 21 artiklassa tarkoitetuissa Suomen antamissa ohjeissa.

uusi

Mitä päätöksenteosta 3 momentissa säädetään, sovelletaan, jollei kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetusta laista muuta johdu.

35 a §

Euroopan raja- ja merivartiostoviraston koordinoimiin operaatioihin Suomessa osallistuvan pysyvän joukon ryhmän jäsenen toimivaltuudet ja oikeus voimakeinojen käyttämiseen

Suomen esittämän pyynnön johdosta tai raja- ja merivartiostoasetuksen 42 artiklan perusteella Suomeen lähetetyn **pysyvän joukon ryhmän jäsenellä** on tässä laissa rajavartiomiehelle säädetty toimivalta suorittaa toimivaltaisen suomalaisen virkamiehen ohjeiden mukaisesti Schengenin rajasäännösten mukaisia tehtäviä lukuun ottamatta 14 artiklan mukaista päätöstä evätä maahanpääsy **sekä Euroopan unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivan viraston koordinoiman operatiivisen yhteistyön puitteissa suoritettavaa ulkoisten merirajojen valvontaa koskevista säännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 656/2014 mukaisia tehtäviä.**

Lisäksi mainitulla **pysyvän joukon ryhmän jäsenellä** on 35 §:n 1 momentissa säädetty oikeus voimakeinojen käyttämiseen toimivaltaisen suomalaisen virkamiehen läsnä ollessa, jos hänen kotijäsenvaltionsa **tai Euroopan raja- ja merivartiostovirasto** on antanut siihen suostumuksen **raja- ja merivartiostoasetuksen 82 artiklan 7 kohdan mukaisesti** eikä oikeutta ole rajoitettu raja- ja merivartiostoasetuksen 38 artiklassa tarkoitetussa toimintasuunnitelmassa tai 43 artiklassa tarkoitetuissa Suomen antamissa ohjeissa.

35 i §

Rajavartiomiehen toimivaltuudet raja- ja merivartiostoasetuksen mukaisissa tehtävissä

Rajavartiomiehen suorittaessa raja- ja merivartiostoasetuksessa tarkoitettua tehtävää hänen

	toimivaltuuksiinsa sovelletaan Suomessa toteutettavassa virkatehtävissä sovellettavia säännöksiä. Rajavartiomiehen toimivaltuudet eivät kuitenkaan voi ylittää raja- ja merivartiostoasetuksen 82 artiklan 2 kohdan perusteella määräytyviä toimivaltuuksia.
--	--

2.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 36 § ja *lisätään* lakiin uusi 22 a § seuraavasti:

<i>uusi</i>	<p style="text-align: center;">22 a §</p> <p style="text-align: center;"><i>Tietojen saanti kansallista tilannekuvaa varten</i></p> <p>Rajavartiolaitoksella on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, oikeus saada eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1896 (<i>raja- ja merivartiostoasetus</i>) 25 artiklassa tarkoitettun kansallisen tilannekuvan tuottamiseksi ja ylläpitämiseksi tarvittavia 24 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan a alakohdan mukaisia tietoja salassapitosäätösten estämättä seuraavasti:</p> <p>1) poliisilta ja Tullilta tapahtumätietoja rajat ylittävästä rikollisuudesta;</p> <p>2) Maahanmuuttovirastolta tietoja sisärajoilla tapahtuvasta liikkeestä sekä kansainvälistä suojelua hakevista ulkomaalaisista turvapaikanhakijoista;</p> <p>3) hätäkeskustietojärjestelmästä tapahtumätietoja muiden viranomaisten hälytystehtä-</p>
-------------	---

36 §

Henkilötietojen luovuttaminen Euroopan unionin rajavalvontayhteistyössä

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 7–11 ja 15 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja:

1) toisen Euroopan unionin jäsenvaltion ja Schengenin rajasäännöstöä soveltavan muun valtion rajavalvonnasta vastaavalle viranomaiselle rajavalvonnan suorittamista varten;

2) Euroopan raja- ja merivartiostolle, viraston yhteyshenkilölle sekä viraston koordinoimaan operaatioon tai ~~pilotihankkeeseen Suomessa~~ osallistuvalla jäsenvaltion virkamiehelle noudattaen, mitä Eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/399 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 863/2007, neuvoston asetuksen (EY) N:o 2007/2004 ja neuvoston päätöksen 2005/267/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/1624 säädetään;

3) rajavartiolain 15 d §:n 1 momentissa tarkoitettua rajaturvallisuusapua antavalle Euroopan unionin jäsenvaltion virkamiehelle Suomen esittämän avunpyynnön edellyttämien toimenpiteiden suorittamista varten.

Tässä pykälässä tarkoitettut tiedot saadaan luovuttaa myös tietojoukkona.

vistä, jos hälytystehtävällä on liityntä rajaturvallisuuteen tai rajat ylittävään rikollisuuteen;

4) ilmailuviranomaisilta ja liikenteen ohjauspalvelun tarjoajalta tapahtumatietoja ilmailukenteestä, sen valvonnasta ja ilma-alusten sijainnista ilmaliikenteen tietojärjestelmistä, sekä muista ilmailun tietojärjestelmistä, jos tiedoilla on liityntä rajaturvallisuuteen.

36 §

Henkilötietojen luovuttaminen Euroopan unionin rajavalvontayhteistyössä

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 7–11 ja 15 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja:

1) toisen Euroopan unionin jäsenvaltion ja Schengenin rajasäännöstöä soveltavan muun valtion rajavalvonnasta vastaavalle viranomaiselle rajavalvonnan suorittamista varten;

2) Euroopan raja- ja merivartiostolle, viraston yhteyshenkilölle sekä viraston koordinoimaan operaatioon osallistuvalla **pysyvän joukon ryhmän jäsenelle** noudattaen, mitä **raja- ja merivartiostoasetuksessa** säädetään;

3) rajavartiolain 15 d §:n 1 momentissa tarkoitettua rajaturvallisuusapua antavalle Euroopan unionin jäsenvaltion virkamiehelle Suomen esittämän avunpyynnön edellyttämien toimenpiteiden suorittamista varten.

Tässä pykälässä tarkoitettut tiedot saadaan luovuttaa myös tietojoukkona.

3.

Laki

meripelastuslain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään meripelastuslain (1145/2001) 12 §: ään, sellaisena kuin se on laissa 640/2019, uusi 2 momentti seuraavasti:

12 § <i>Meripelastusrekisteri</i>	12 § <i>Meripelastusrekisteri</i>
<i>uusi</i>	Meripelastustapahtumaa koskevia tietoja voidaan käsitellä salassapitosäännösten estämättä myös eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1896 25 artiklassa tarkoitetun kansallisen tilannekuvan tuottamiseksi ja ylläpitämiseksi, jos tapahtumalla on liityntä rajaturvallisuuteen.

4.

Laki

poliisilain 9 luvun 9 i ja 9 j §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan poliisilain (872/2011) 9 luvun 9 i ja 9 j §, sellaisina kuin ne ovat laissa 621/2017, seuraavasti:

9 luku Erinäiset säännökset	9 luku Erinäiset säännökset
9 i §	9 i §

Euroopan raja- ja merivartiostoviraston toimintaan osallistuminen

Poliisihallitus päättää:

1) Eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/399 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 863/2007, neuvoston asetuksen (EY) N:o 2007/2004 ja neuvoston päätöksen 2005/267/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/1624 (*raja- ja merivartiostoasetus*) 30 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua poliisimiesten antamisesta Euroopan raja- ja merivartiostovirastolle käytettäväksi pakkotoimin tapahtuvan palauttamisen saattajiksi;

2) raja- ja merivartiostoasetuksen 30 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua pyynnön esittämisestä Euroopan raja- ja merivartiostovirastolle saada Suomessa käyttöön pakkotoimin tapahtuvan palauttamisen saattajia;

~~3) poliisimiesten lähettämisestä Euroopan raja- ja merivartiostoviraston operaatioihin ja muuhun toimintaan.~~

Sisäministeriö päättää pyynnön esittämisestä Euroopan raja- ja merivartiostovirastolle raja- ja merivartiostoasetuksen 33 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua palautusintervention käynnistämisestä Suomessa sekä 33 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua nopean palautusintervention käynnistämistä Suomessa.

Poliisihallituksen on viipymättä ilmoitettava sisäministeriölle 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettua pyynnöstä ja poliisimiesten lähettämisestä operaatioihin. Poikkeuksellisessa tilanteessa sisäministeriö voi päättää jo esitetyn pyynnön peruuttamisesta tai lopettaa Poliisihallituksen käynnistämisen yhteistyön.

Eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvän joukon ja Euroopan raja- ja merivartiostoviraston toimintaan osallistuminen

Poliisihallitus päättää:

1) **poliisimiesten asettamisesta Euroopan raja- ja merivartioston pysyvään joukkoon eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta ja Euroopan parlamentin sekä neuvoston asetusten (EU) 2013/1052 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta annetun asetuksen (EU) 1896/2019 (*raja- ja merivartiostoasetus*) 2 artiklan 16 kohdassa tarkoitettua operatiiviseksi henkilöstöksi ja Euroopan raja- ja merivartiostoviraston muuhun toimintaan;**

2) raja- ja merivartiostoasetuksen **52 artiklan 1 kohdassa** tarkoitettua **suostumuksen antamisesta** tai pyynnön esittämisestä Euroopan raja- ja merivartiostovirastolle saada Suomessa käyttöön **palautusryhmiä.**

Poiketen siitä, mitä Poliisihallituksen päätöksenteosta 1 momentin 1 kohdassa säädetään, suojelupoliisi päättää suojelupoliisin poliisimiesten asettamisesta 1 momentin 1 kohdan mukaisesti Euroopan raja- ja merivartioston pysyvään joukkoon ja Euroopan raja- ja merivartiostoviraston muuhun toimintaan.

Sisäministeriö päättää **suostumuksen antamisesta** tai pyynnön esittämisestä Euroopan raja- ja merivartiostovirastolle raja- ja merivartiostoasetuksen **53 artiklan 1** kohdassa tarkoitettua palautusintervention käynnistämistä Suomessa sekä **53 artiklan 2** kohdassa tarkoitettua nopean palautusintervention käynnistämistä Suomessa.

Poliisihallituksen on viipymättä ilmoitettava sisäministeriölle 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua palautusryhmiä koskevasta **suostumuksesta** tai pyynnöstä. Poikkeuksellisessa tilanteessa sisäministeriö voi päättää jo **annetun**

Poliisimiehen suorittaessa raja- ja merivartiosto-asetuksessa tarkoitettua tehtävää hänen toimivaltuuksiinsa sovelletaan Suomessa toteutettavassa virkatehtävässä sovellettavia säännöksiä, jollei raja- ja merivartiostoasetuksesta muuta johdu. Raja- ja merivartiostoasetuksen mukaisiin tehtäviin osallistuvaan poliisimieheen sovelletaan tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä annettua lakia.

Mitä päätöksenteosta 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan, jollei kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetusta laista muuta johdu.

9 j §

Vieraan valtion virkamiehen toimivaltuudet Euroopan raja- ja merivartiostoviraston palauttamistehtävissä

Osallistuessaan Suomessa raja- ja merivartiosto-asetuksen 30 artiklan 1 ja 3 kohdassa sekä 33 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuun toimintaan vieraan valtion toimivaltaisella virkamiehellä on oikeus suomalaisen poliisimiehen ohjeiden mukaisesti käyttää sellaisia poliisimiehelle kuuluvia toimivaltuuksia, joita suomalainen poliisimies hänelle toimivaltansa nojalla osoittaa. Vieraan valtion toimivaltaisella virkamiehellä on oikeus suomalaisen poliisimiehen ohjauksessa käyttää sellaisia voimakeinoja, joita poliisimies toimivaltansa nojalla hänelle osoittaa.

Vieraan valtion 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan osallistuvalla toimivaltaisella virkamie-

suostumuksen tai esitetyn pyynnön peruuttamisesta tai lopettaa Poliisihallituksen käynnistämisen yhteistyön.

Edellä 1 momentin 1 kohdan nojalla pysyvään joukkoon asetetun poliisimiehen suorittaessa raja- ja merivartiostoasetuksessa tarkoitettua tehtävää raja- ja merivartiostoviraston pysyvän joukon operatiivisessa henkilöstössä hänen toimivaltuuksiinsa sovelletaan raja- ja merivartiostoasetusta. Poliisimiehen toimivaltuudet voimakeinojen käytössä, mukaan lukien virka-aseiden ammusten ja varusteiden kantaminen ja käyttö, eivät kuitenkaan voi ylittää niitä toimivaltuuksia, joihin hän olisi oikeutettu Suomessa toteutettavassa poliisimiehen virkatehtävässä. Raja- ja merivartiostoasetuksen mukaisiin tehtäviin osallistuvaan poliisimieheen sovelletaan tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä annettua lakia.

Mitä päätöksenteosta 1–3 momentissa säädetään, sovelletaan, jollei kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetusta laista muuta johdu.

9 j §

Vieraan valtion virkamiehen toimivaltuudet Euroopan raja- ja merivartiostoviraston palauttamistehtävissä

Osallistuessaan Suomessa raja- ja merivartiosto-asetuksen **52 artiklan 1 kohdassa** sekä **53 artiklan 1 ja 2 kohdassa** tarkoitettuun toimintaan vieraan valtion toimivaltaisella virkamiehellä on oikeus suomalaisen poliisimiehen ohjeiden mukaisesti käyttää sellaisia poliisimiehelle kuuluvia toimivaltuuksia, joita suomalainen poliisimies hänelle toimivaltansa nojalla osoittaa. Vieraan valtion toimivaltaisella virkamiehellä on oikeus suomalaisen poliisimiehen ohjauksessa käyttää sellaisia voimakeinoja, joita poliisimies toimivaltansa nojalla hänelle osoittaa.

Vieraan valtion 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan osallistuvalla toimivaltaisella virkamie-

<p>hellä on lähettävän valtion suostumuksella oikeus kantaa asetta, ammuksia ja muita varusteita.</p> <p>Vieraan valtion toimivaltaisella virkamiehellä on oikeus käyttää voimankäyttövälinettä vain jos suomalainen poliisimies toimivaltansa rajoissa yksittäistapauksessa hänet siihen valtuuttaa, jollei raja- ja merivartiostoasetuksen 40 artiklasta muuta johdu.</p> <p>Vieraan valtion toimivaltaiseen virkamieheen, joka käyttää suomalaisen virkamiehen valtuuttamana voimakeinoja tai turvautuu hätävarjeluun, sovelletaan 2 luvun 17 §:n 1 ja 2 momenttia. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä sekä hätävarjeluun liioittelusta 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä.</p> <p>Mitä 1 ja 3 momentissa säädetään suomalaisesta poliisimiehestä, sovelletaan myös suomalaiseen rajavartiomieheen.</p>	<p>hellä on lähettävän valtion suostumuksella oikeus kantaa asetta, ammuksia ja muita varusteita.</p> <p>Vieraan valtion toimivaltaisella virkamiehellä on oikeus käyttää voimankäyttövälinettä vain jos suomalainen poliisimies toimivaltansa rajoissa yksittäistapauksessa hänet siihen valtuuttaa, jollei raja- ja merivartiostoasetuksen 82 artiklasta muuta johdu.</p> <p>Vieraan valtion toimivaltaiseen virkamieheen, joka käyttää suomalaisen virkamiehen valtuuttamana voimakeinoja, voimankäyttövälineitä tai turvautuu hätävarjeluun, sovelletaan 2 luvun 17 §:n 1 ja 2 momenttia. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä sekä hätävarjeluun liioittelusta 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä.</p> <p>Mitä 1–3 momentissa säädetään suomalaisesta poliisimiehestä, sovelletaan myös suomalaiseen rajavartiomieheen.</p>
---	--

5.

Laki

ampuma-aselain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ampuma-aselain (1/1998) 17 §:n 13 kohta, sellaisena kuin se on laissa 622/2017 seuraavasti:

17 §	17 §
<i>Soveltamisalaa koskevat poikkeukset</i>	<i>Soveltamisalaa koskevat poikkeukset</i>
Tämä laki ei koske:	Tämä laki ei koske:
-----	-----
13) Eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/399 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 863/2007, neuvoston asetuksen (EY) N:o 2007/2004 ja neuvoston päätöksen	13) eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/1896 tarkoitetuille Suomen alueella toimiville pysyvän joukon ryhmien jäsenille kuulu-

<p>2005/267/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/1624 tarkoitetuille Suomen alueella toimiville Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehille kuuluvien ampuma-aseiden, aseosien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta ja niiden hallussapitoa;</p> <p>-----</p>	<p>vien ampuma-aseiden, aseosien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta ja niiden hallussapitoa;</p> <p>-----</p>
--	--

6.

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaalaislain (301/2004) 131 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 635/2019, sekä

lisätään 95 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 194/2015 ja 437/2019, uusi 5 momentti, 97 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 501/2016, uusi 4 momentti ja 133 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 749/2011, uusi 5 momentti seuraavasti:

<p style="text-align: center;">95 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättäminen</i></p> <p>-----</p> <p><i>uusi</i></p>	<p style="text-align: center;">95 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättäminen</i></p> <p>-----</p> <p>Eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1896 (raja- ja merivartiostoasetus) mukaisen eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvästä joukosta lähetetyn ryhmän jäsenenä Suomessa oleva vieraan valtion toimivaltainen virkamies voi avustaa poliisia ja rajatarkastusviranomaisista kansainvälisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen rekisteröintiin liittyvissä tehtävissä poliisimiehen tai rajatarkastusviranomaisen virkamiehen ohjauksessa.</p>
--	--

<p style="text-align: center;">97 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Turvapaikkatutkinta</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/>	<p style="text-align: center;">97 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Turvapaikkatutkinta</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/>
<p><i>uusi</i></p> <p style="text-align: center;">131 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Henkilötuntomerkkien ottaminen</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/>	<p>Eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1896 mukaisen eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvästä joukosta lähetetyn ryhmän jäsenenä Suomessa oleva vieraan valtion toimivaltainen virkamies voi avustaa Maahanmuuttovirastoa 1 ja 2 momentissa mainituissa tehtävissä Maahanmuuttoviraston ohjauksessa.</p> <p style="text-align: center;">131 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Henkilötuntomerkkien ottaminen</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/>
<p>Edellä 1 momentissa tarkoitetut henkilötiedot voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ulkomaan viranomaiselle ja Euroopan raja- ja merivartiostolle ulkomaalaisen tunnistamista varten ottaen huomioon, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679, henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetussa laissa (1054/2018) ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa säädetään.</p> <p style="text-align: center;">133 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Maahantulijoiden rekisteröinti laajamittaisessa maahantulossa</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/>	<p>Edellä 1 momentissa tarkoitetut henkilötiedot voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ulkomaan viranomaiselle ja Euroopan raja- ja merivartiostolle ulkomaalaisen tunnistamista varten ottaen huomioon, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679, henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetussa laissa (1054/2018) ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa säädetään.</p> <p style="text-align: center;">133 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Maahantulijoiden rekisteröinti laajamittaisessa maahantulossa</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/>
<p><i>uusi</i></p>	<p>Raja- ja merivartiostoasetuksen mukaisen eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvästä joukosta lähetetyn ryhmän jäsenenä</p>

	Suomessa oleva vieraan valtion toimivaltainen virkamies voi avustaa poliisia ja rajatarkastusviranomaista 3 momentissa mainituissa tehtävissä ja 131 §:n 1 momentissa tarkoitettujen henkilötuntemerkkien ottamisessa poliisimiehen tai rajatarkastusviranomaisen virkamiehen ohjauksessa.
--	--

7.

Laki

ulkomaalaisrekisteristä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään ulkomaalaisrekisteristä annettuun lakiin (1270/1997) uusi 10 a § seuraavasti:

<i>uusi</i>	10 a § <i>Henkilötietojen luovuttaminen Euroopan raja- ja merivartiostolle</i> Maahanmuuttovirasto saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa vapaaehtoisen paluun tukihakemuksella kerättyjä henkilötietoja Euroopan raja- ja merivartiostolle vapaaehtoisen paluun toteuttamiseksi noudattaen, mitä eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/1896 säädetään.
-------------	--

8.

Laki

henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 31 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 31 §:n 2 momentti seuraavasti:

Muu henkilötietojen luovuttaminen ulkomaille

 Poliisi saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa:

1) laittomasti maahan saapuneiden ja maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamisesta tehdyissä kansainvälisissä sopimuksissa tai muissa järjestelyissä tarkoitetuille toimivaltaisille viranomaisille henkilötietoja kyseisissä kansainvälisissä sopimuksissa tai järjestelyissä tarkoitettuja tehtäviä varten;

2) muun valtion asevalvonnasta vastaavalle viranomaiselle ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimista, hallussapitoa, siirtoa, tuontia ja vientiä koskevia henkilötietoja, jos tietojen luovuttaminen on asevalvonnan kannalta välttämätöntä.

Muu henkilötietojen luovuttaminen ulkomaille

 Poliisi saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa:

1) laittomasti maahan saapuneiden ja maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamisesta tehdyissä kansainvälisissä sopimuksissa tai muissa järjestelyissä tarkoitetuille toimivaltaisille viranomaisille henkilötietoja kyseisissä kansainvälisissä sopimuksissa tai järjestelyissä tarkoitettuja tehtäviä varten;

2) muun valtion asevalvonnasta vastaavalle viranomaiselle ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimista, hallussapitoa, siirtoa, tuontia ja vientiä koskevia henkilötietoja, jos tietojen luovuttaminen on asevalvonnan kannalta välttämätöntä;

3) Euroopan raja- ja merivartiostolle ulkomaalaislain 131 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi käsiteltäviä henkilötietoja noudattaen, mitä eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/1896 säädetään.
